

Innehållsförteckning

Inledning	3
Väsentliga händelser	3
Sammanfattning	5
Styrning för hållbarhet.....	6
Program för ekologisk hållbarhet	9
Prioriterat område - Konsumtion och produktion.....	9
Prioriterat område - Miljö- och hälsofarliga ämnen	13
Prioriterat område - Klimat och energi.....	16
Prioriterat område - Boende och närmiljö	20
Prioriterat område - Biologisk mångfald och ekosystemtjänster	23
Prioriterat område - Yt- och grundvatten.....	26
Program för social hållbarhet	29
Prioriterat område - Demokrati.....	29
Prioriterat område - Utbildning och lärande	32
Prioriterat område - Levnadsvanor.....	34
Prioriterat område - Arbete och sysselsättning.....	37
Prioriterat område - Boende och närmiljö	41
Prioriterat område - Jämställdhet	44
Näringslivsprogram.....	47
Prioriterat område - Service och bemötande	47
Prioriterat område - Attraktivitet	50
Prioriterat område - Hållbar tillväxt.....	52
Prioriterat område - Innovationskraft	53
Prioriterat område - Kompetensförsörjning	54
Prioriterat område - Markberedskap och goda fysiska förutsättningar	55
Prioriterat område - Infrastruktur och tillgänglighet.....	56
Relaterade styrande dokument.....	57
Handlingsplan mot alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar	57
Plan för klimatneutralt byggande	58
Plan för att förebygga och bekämpa våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål	59
Utemiljö vid förskolor och skolor.....	60

Inledning

Lunds kommuns hållbarhetsredovisning bygger på uppföljningen av kommunens ambitiösa mål för arbetet med hållbar utveckling, som finns formulerade i Program för social hållbarhet 2020–2030, Näringslivsprogram 2022–2030 och Program för ekologiskt hållbar utveckling 2021–2030 (LundaEko).

Syftet med hållbarhetsredovisningen är att kunna svara på frågan: Hur går det för Lunds hållbarhetsarbete? Rapporten omfattar både platsen Lund och organisationen Lunds kommun.

Hållbarhetsredovisningen utgår från de prioriterade områdena i programmen. Under varje målområde redovisas en sammanfattning av viktiga händelser från år 2023 och en analys som utgår från utmaningar och möjligheter.

För att uppnå målen i programmen krävs dialog och samverkan både inom kommunkoncernen och med externa aktörer. Vi behöver engagera och involvera medborgare, förtroendevalda och medarbetare i Lunds kommun, lärosäten, näringsliv och civilsamhälle. Genom att uppmuntra nya idéer och lösningar, kan vi tillsammans skapa ett hållbart Lund.

Ett antal styrdokument är viktiga redskap för att konkretisera och uppnå mål och delmål samt visa på helheten i kommunens hållbarhetsarbete. Arbetet med de relaterade styrdokumenterna beskrivs kortfattat under de prioriterade områdena. För några styrdokument görs en fördjupad uppföljning under rubriken Relaterade styrande dokument.

Väsentliga händelser

Ny station, fyra spår till Malmö och elbussar

Kollektivtrafiken i Lund stärktes under 2023 på ett sätt som gynnar näringslivet, miljön och människors hälsa. Flera satsningar på infrastruktur invigdes under året, och en period där spårarbete lett till komplikationer för tågpendlarna kan läggas till historien.

Fyra spår ger sedan slutet av 2023 en kapacitetsökning på sträckan mellan Malmö och Lund från 460 till 650 tåg per dygn. Den 10 december 2023 invigdes Klostergårdens nya station där fyra till sex Pågatåg kommer att stanna varje timme. Det är Trafikverket som har byggt stationen och Lunds kommun är beställare och medfinansiär. Bygget omfattar själva stationen och området runt omkring.

Den nya stationen blir en entré till fritidsliv med idrott och rekreation. Den stärker möjligheterna för arbetspendling med kollektivtrafik. Stationen skapar också möjligheter att ta Pågatåget från Stångby eller Gunnesbo till Klostergården.

Under året har dessutom alla stadsbussar i Lund blivit elbussar. Detta innebär förbättrad luftkvalitet, ökad energieffektivitet och minskat buller.

Förändringarna i kollektivtrafiken har inte enbart varit positivt för Lundaborna, främst på grund av bristande fysisk tillgänglighet. Läs mer om detta på sidorna 39–40, under prioriterat område Boende och närmiljö i program för social hållbarhet.

Lund utsågs till årets miljöbästa kommun 2023

Sedan 2009 genomför tidskriften Aktuell Hållbarhet en årlig ranking av miljöarbetet i Sveriges 290 kommuner. År 2023 placerar sig Lunds kommun högst i rankingen, med Malmö på andra plats. Rankningen består av tre delar som poängsätts: Aktuell Hållbarhets enkät med 21 frågor, externa data samt klimatdata och konsumtionsbaserade utsläpp. Lunds förstaplats visar att kommunen har ett brett och välutvecklat miljöarbete där hela organisationen arbetar mot ambitiösa mål.

I enkäten fanns frågor inom flera olika områden, som klimat, avfall, ekosystemtjänster och kemikalier. Bland annat ställdes fler frågor om koldioxidbudgetar, där kommunen har ett väl utvecklat arbete. Det fanns också frågor där kommunen behöver öka sina insatser, till exempel för att minska risker med cancerframkallande PFAS i grundvattnet.

Bland externa data som användes i rankingen finns information från Naturvårdsverkets Friluftskommun, medborgarundersökningar som visar om informationen från kommunen är god gällande vad enskilda kan göra för att minska sin miljö- och klimatpåverkan, samt kommunens egna ambitioner för att minska miljö- och klimatpåverkan i verksamheten. Även antal meter cykelväg per invånare är ett nyckeltal i rankingen.

Sammanfattning

Når vi målen i program för social hållbarhet, näringslivsprogrammet och program för ekologiskt hållbar utveckling?

Trots framgångar och ett aktivt arbete under året inom kommunens nämnder och bolag har vi en lång väg kvar för att uppnå målen i programmen. De 32 målen i näringslivsprogrammet är relativt nyligen antagna och har inte bedömts var för sig. Av 27 delmål i program för social hållbarhet och 32 delmål i program för ekologiskt hållbar utveckling visar bedömningen att:

- 20 mål kommer att klaras
- 29 mål är osäkert om de kommer att klaras
- 6 mål riskerar att inte klaras

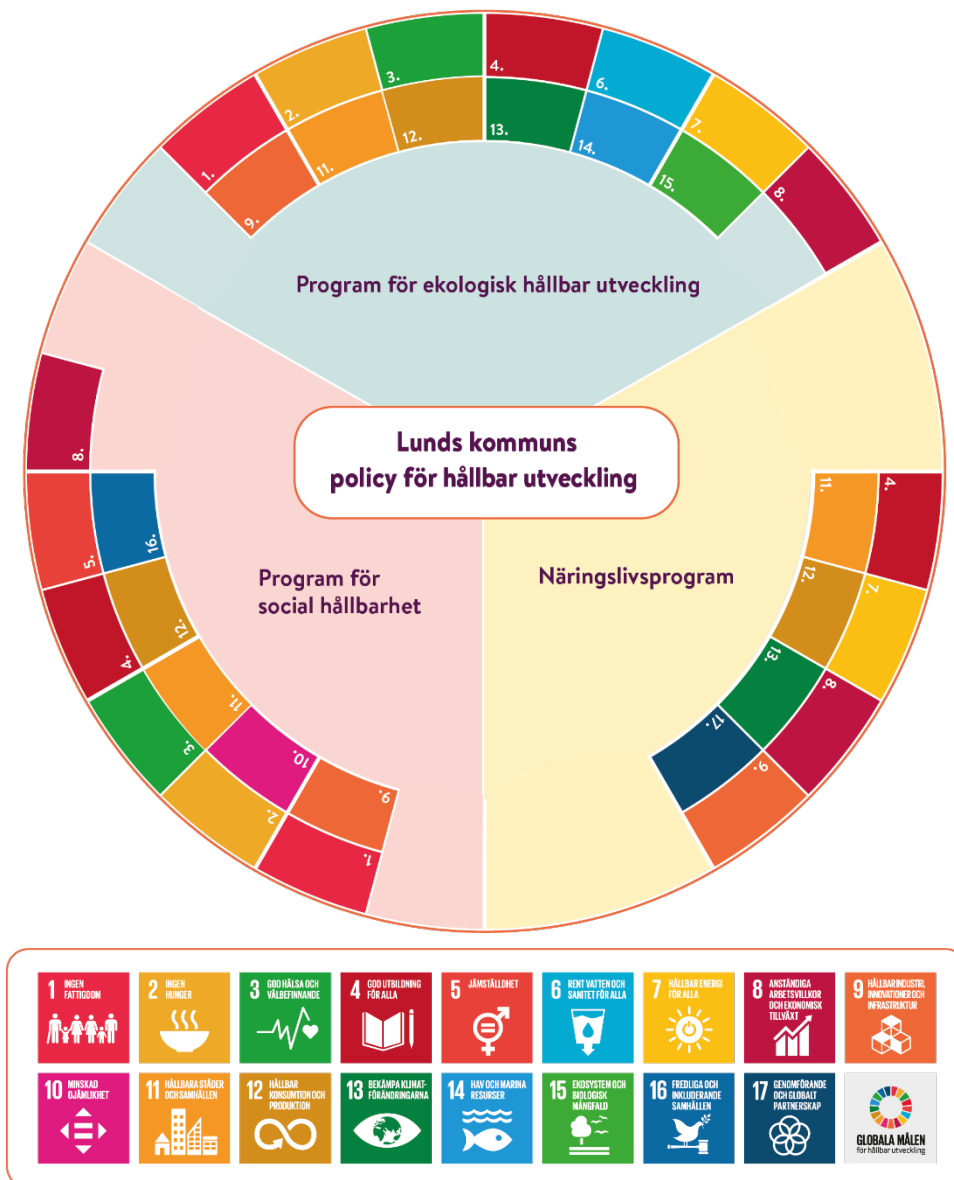
Detta är en förbättring jämfört med föregående år, då 16 mål bedömdes som att de kommer att klaras och nio mål bedömdes som att de riskerar att inte klaras.

Eftersom det är flera år kvar till 2030 är det väntat att bedömningen i många fall är att det är osäkert om målen kommer att klaras. Kontinuerligt lärande är en framgångsfaktor. För att nå målen behöver åtgärder testas och efterhand förstärkas eller förkastas beroende på utfall.

Styrning för hållbarhet

I Lunds kommuns Policy för hållbar utveckling tydliggörs kommunkoncernens förhållningssättet till Agenda 2030 och de globala målen. Policyn är vägledande i arbetet med programmen för social respektive ekologisk hållbarhet, liksom för näringslivsprogrammet. Policyns principer är:

- Lunds kommun är ledande inom hållbar utveckling.
- Kommunkoncernen arbetar med ständiga förbättringar och utvecklar hållbarhetsarbetet med hög kunskapsnivå.
- Kommunkoncernen samverkar aktivt med andra offentliga aktörer, lärosäten, näringslivet och civilsamhället för att utveckla det hållbara samhället.
- Kommunkoncernen arbetar transparent och kommunicerar såväl internt som externt för att engagera medborgare och medarbetare i Lunds kommun.

Figur: Program för ekologisk hållbar utveckling har kopplingar till 13 av de globala målen. Dessa är mål nummer 1 ingen fattigdom, 2 ingen hunger, 3 god hälsa och välbefinnande, 4 god utbildning för alla, 6 rent vatten och sanitet för alla, 7 hållbar energi för alla, 8 anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 hållbara städer och samhällen, 12 hållbar konsumtion och produktion, 13 bekämpa klimatförändringarna, 14 hav och marina resurser samt 15 ekosystem och biologiska mångfald. Program för social hållbarhet har kopplingar till elva av de globala målen. Dessa är mål nummer 1 ingen fattigdom, 2 ingen hunger, 3 god hälsa och välbefinnande, 4 god utbildning för alla, 5 jämställdhet, 8 anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 hållbara städer och samhällen, 12 hållbar konsumtion och produktion samt 16 fredliga och inkluderande samhällen. Näringslivsprogrammet har kopplingar till åtta av de globala målen. Dessa är 4 god utbildning för alla, 7 hållbar energi för alla, 8 anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, 9 hållbar industri, innovationer och infrastruktur, 11 hållbara städer och samhällen, 12 hållbar konsumtion och produktion, 13 bekämpa klimatförändringarna samt 17 genomförande och globalt partnerskap.

Arbetet för hållbar utveckling utgår ifrån Brundtlandkommissionens definition att:

"Hållbar utveckling är en utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov."

En hållbar utveckling inom kommunkoncernen omfattar tre dimensioner – ekologisk, social och ekonomisk, vilka utgör varandras förutsättningar.

- **Ett ekologiskt hållbart Lund** syftar till att skapa ett resurseffektivt samhälle där ekosystemen och dess funktioner långsiktigt bibehålls och planetens gränser inte överstigs.
- **Ett socialt hållbart Lund** syftar till att skapa jämlika livsvillkor och förverkliga mänskliga rättigheter för alla som bor och verkar i Lund – Ett Lund för alla.
- **Ett ekonomiskt hållbart Lund** syftar till att skapa ett samhälle där de ekonomiska resurserna används på ett sätt som främjar ekologisk och social hållbarhet, där företagsklimatet är gott och där invånarnas ekonomiska välfärd främjas.

Programmen är kommunövergripande, de svarar på frågan om vad som ska uppnås och lägger fast de långsiktiga prioriteringarna fram till 2030. Programmen är ett av flera verktyg för att förverkliga och konkretisera kommunens vision " Lund skapar framtiden med kunskap, innovation och öppenhet".

Miljöledning är ett viktigt verktyg i kommunen för att implementera styrdokument inom ekologisk hållbarhet.

Program för ekologisk hållbarhet

LundaEko syftar till att skapa ett resurseffektivt samhälle där ekosystemen och dess funktioner långsiktigt bibehålls och planetens gränser inte överskrids. Målen i programmet är strukturerade i sex prioriterade områden, och omfattar både den kommunala organisationen och Lund som geografiskt område. Målen bygger på Agenda 2030 och Sveriges miljö kvalitetsmål, som hanterar den miljömässiga dimensionen i Agenda 2030. För att nå målen i LundaEko krävs omfattande arbete i den kommunala organisationen, men också en bred samverkan med företag, invånare, lärosäten med flera.

Prioriterat område - Konsumtion och produktion

Planetens resurser nyttjas inte på ett ansvarsfullt sätt idag. För att uppnå hållbar utveckling krävs att vi utgår från planetens och ekosystemens kapacitet och ändrar hur vi producerar och konsumerar varor och resurser. Samhället behöver en ekonomi som bygger på kretslopp – en cirkulär ekonomi där vi tar hänsyn till flöden av energi, näringsämnen och andra resurser under hela livscykeln. Det behövs produkt design som tar större miljöansvar, nya företags- och marknadsmodeller och nya finansieringsmetoder. Avfall behöver förebyggas eller kunna omvandlas till resurser som är säkra att använda igen.

För att gå i riktning mot en grön och cirkulär ekonomi behöver Lunds kommun både skapa förutsättningar för medborgare och lokalt näringsliv och se till att den egna verksamheten förvaltar sin ekonomi på ett ansvarsfullt sätt. Det senare behöver omfatta såväl upplåning och kapitalförvaltning som upphandling och inköp.

Händelser från året

Under året har flera framsteg gjorts i riktning mot en mer cirkulär ekonomi, bland annat genom att frågan om byggåterbruk har aktualiserats. En återbruksrutin har tagits fram för att främja återbruk vid rivning och ombyggnation av kommunens egna byggnader. Kommunen träffar regelbundet företag som erbjuder nya hållbara lösningar och material. Under 2023 har till exempel möten hållits med leverantörer med fokus på alternativa lösningar för grund, stomme och isolering.

Ett gott exempel på hur skolorna arbetar för att möjliggöra etablering av affärsmodeller som är cirkulära samt miljö- och klimatsmarta är genom UF-företag. Ung Företagsamhet ger eleverna möjlighet att träna och utveckla sin kreativitet, företagsamhet och sitt entreprenörskap genom att starta ett eget företag. Lunds skolor ställer krav på hållbarhet i arbetet och 2023 anordnades för första gång en gemensam UF-mässa där elever från Polhem, Katedralskolan och Hedda Anderssongymnasiet tillsammans ställde ut i samarbete med lokala främjaraktörer, näringsliv, Region Skåne och Eslöv, Kävlinge samt Lomma kommun för att främja ungas entreprenörskap.

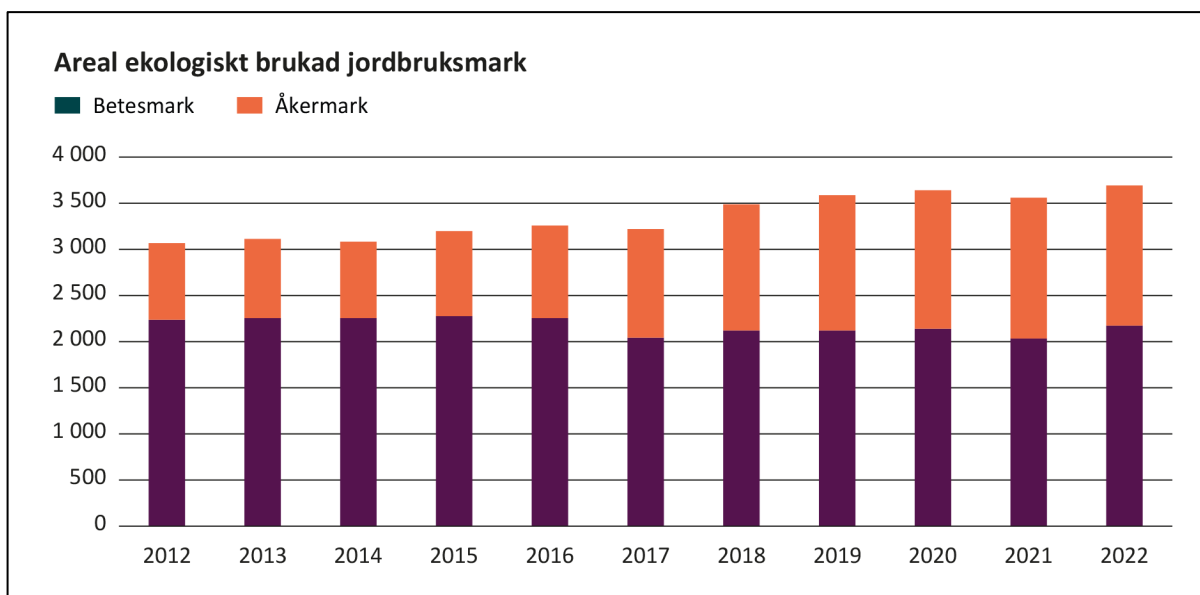
Lund samarbetar med andra kommuner kring en hjälpmedelspool som innehåller begagnade hjälpmedel som till exempel rullstolar. Vid förskrivning är det först om hjälpmedlet inte finns i poolen som en nybeställning görs.

Kommunen planerar för verksamhetsmark och för etablering av näringsliv i olika lägen. Det stadsintegrerade näringslivet och dess förutsättningar i den befintliga miljön lyfts i planeringen. Genom olika strategier i främst den översiktliga planeringen kan ett

hållbart näringsliv främjas. Exempelvis prövas möjligheten till särskilda hållbarhetskrav, när jordbruksmark tas i anspråk. Ett ökat återbruk av byggmaterial och andra produkter är en del av ett hållbart näringsliv och nya affärsmodeller som utforskas inom bland annat Västerbro. Cirkulär ekonomi och att skapa plats för detta lyfts i samrådsförslaget till ny översiktsplan.

Kommunen har begränsad rådighet över jordbruksmarken, men kan påverka till exempel genom råd och stöd, via upphandling av livsmedel och genom aktiv samhällsplanering. Under året har arbete bedrivits för att öka andelen lokalproducerad mat med höga hållbarhetskrav i de måltider som serveras av kommunen, och som är i enlighet med den mat- och måltidsplan som antagits under året.

De indikatorer som används för att följa utvecklingen i jordbrukslandskapet pekar i viss mån åt olika håll. Andelen ekologiskt odlad jordbruksmark har ökat med 20 procent de senaste tio åren, medan grödor som bidrar till ökad markbördighet och kolinlagring har minskat under samma period.

Figur: Andel ekologiskt brukad mark 2012–2022. Arealen ekologiskt brukad mark i Lunds kommun har ökat med 20 procent sedan 2012. Ökningen beror på omställning av åkermark. Förändringen i arealen ekologiskt brukad betesmark har under perioden varit liten.

Ett omfattande arbete har bedrivits under året för att minimera den negativa miljöpåverkan från maten som serveras av kommunen. Måltidsservice har arbetat systematiskt och därmed lyckats minska matsvinnet under tillagning och servering. Skolorna har arbetat för minskat tallrikssvinn, bland annat med tävlingar och olika pedagogiska verktyg. Det finns data om totalt svinn sedan 2019, men det är fler kök som tillkommit i mätningarna efterhand, så siffrorna är inte helt jämförbara. Analys av data visar ändå att svinnet minskat med ungefär 20 procent sedan 2020.

Vid upphandling och inköp har kommunen strävat efter att öka andelen livsmedel som produceras i Sverige. Totalt under året har 70 procent haft tillverkningsland Sverige, och 42 procent har varit svekologisk (ekologiskt och med tillverkningsland Sverige). Andelen svekologisk mat har minskat sedan toppnoteringen 2021, då nivån låg på 47 procent.

Utmaningar och möjligheter

Det pågår många olika initiativ inom området för cirkulär ekonomi och en omställning inom näringslivet till miljö- och klimatsmarta affärsmodeller. En förbättringspotential är ökad systematik i arbetet, som är i linje med hur arbetet utvecklas inom byggsektorn. Kommunen arbetar med kunskapshöjning inom hållbarhet i utvecklingsfrågor, projekt och utredningar i planer med särskilt fokus på cirkulärt byggande och återbruk. Här finns dock fortfarande utvecklingspotential. Ett utökat stöd och information kring hållbarhetsfrågor skulle kunna ges i detaljplanarbetet och bygglovsgivning, men det saknas idag tid för att öka den insatsen.

För att bedöma om livsmedel har minsta möjliga negativa klimat- och miljöpåverkan behöver flera olika aspekter vägas in. Under 2023 har några av dessa aspekter utvecklats åt rätt håll, medan andra utvecklats åt fel håll. Ett positivt exempel är klimatpåverkan, där utsläppen per kilo mat som serverats minskat de senaste fem åren, från 2,2 kilo koldioxidekvivalenter år 2018 till 1,6 kilo koldioxidekvivalenter år 2022. Ett annat positivt exempel är att arbetet för minskat matsvinn varit framgångsrikt. Ett negativt exempel är andelen ekologisk mat, som sjunkit de senaste tre åren och nu ligger på 61 procent, vilket är långt under toppnoteringen på 83 procent. Att andelen ekologisk mat minskat är negativt bland annat för den biologiska mångfalden, där ekologisk odling har stora fördelar i jämförelse med konventionell odling. Det är också negativt för de lantbrukare i kommunen som ställt om till ekologiska brukningsmetoder de senaste tio åren, bland annat mot bakgrund av att kommunfullmäktige beslutat att prioritera svensk ekologisk mat högst i Mat- och måltidsplanen.

Mål och resultat

1. Konsumtion och produktion

År 2030 konsumeras och produceras det mer cirkulärt i Lunds kommun. Det ska vara lätt att göra rätt.

Delmål	Bedömning
1.1 Grön ekonomi Lunds kommun ska fortsatt satsa på gröna investeringar och kommunkoncernen ska bevaka att kommunens tillväxt inte leder till negativ miljöpåverkan. Kommunen ska i sin kapitalförvaltning ligga i framkant på miljöområdet.	Osäkert
1.2 Upphandling Alla upphandlingar, som kommunkoncernen utför, av varor och tjänster ska ställa relevanta hållbarhetskrav. Andelen upphandlingar som sätter höga miljömässiga krav ska kontinuerligt öka. Höga upphandlingskrav innebär krav enligt upphandlingsmyndighetens avancerade- och spjutspetsnivå eller likvärdiga. Innovationsupphandling innebär att innovation efterfrågas eller att nya lösningar tillåts.	Kommer att klara målet
1.3 Konsumtionsbaserade utsläpp De årliga konsumtionsbaserade utsläppen av växthusgaser per invånare i Lund ska minska. De kommunala nämnderna får stå för max 0,3 ton av utsläppen. Konsumtionsbaserade utsläpp skiljer sig från territoriella växthusgasutsläpp genom att i större omfattning räkna in de utsläpp som genereras utanför Lunds kommungräns. År 2050 ska de konsumtionsbaserade utsläppen vara max 1 ton per person i enlighet med parisavtalet. Målvärdet för 2030 som linjerar med målet för 2050 tas fram i början av programperioden.	Osäkert

Delmål	Bedömning
<p>1.4 Livsmedel och matsvinn I Lunds kommunkoncern ska samtliga livsmedel ha minsta möjliga negativa klimat- och miljöpåverkan. Mängden matsvinn ska årligen minska. Den nationella livsmedelsstrategin ska vara ledande.</p>	<p>◆ Osäkert</p> <p></p>
<p>1.5 Livsmedelsproduktion och jordbruksmetoder Livsmedelsproduktionen i Lunds kommun ska vara hållbar, motståndskraftig och bidra till en långsiktig livsmedelsförsörjning samt upprätthållande av ekosystem, mark och jordkvalité.</p> <p>FAO (2014) definierar hållbart jordbruk till att naturresurserna förvaltas och bevaras och att teknik och institutioner utformas så att människans behov tillfredsställs nu och för framtida generationer. FAO anger att en hållbar utveckling ”bevarar mark-, vatten-, växt-, och djurresurser, inte orsakar miljöförstöring och är tekniskt lämplig, ekonomiskt möjlig och socialt accepterad</p>	<p>◆ Osäkert</p> <p></p>
<p>1.6 Näringsliv och affärsmodeller Lunds kommunkoncern ska möjliggöra och förenkla etablering av affärsmodeller, varor och tjänster som är cirkulära samt miljö- och klimatsmarta.</p>	<p>● Kommer att klara målet</p> <p></p>
<p>1.7 Avfall I Lunds kommun ska mängden verksamhetsavfall och hushållsavfall minska markant. Mängden hushållsavfall ska jämfört med år 2013 minska med minst 35 procent per invånare.</p>	<p>◆ Osäkert</p> <p></p>
<p>1.8 Kunskap om hållbarhet Lunds kommun ska arbeta utåtriktat för att främja hållbart lärande. Kunskap om hållbarhet ska spridas och vara lättillgänglig.</p>	<p>● Kommer att klara målet</p> <p></p>

Prioriterat område - Miljö- och hälsofarliga ämnen

Miljö- och hälsofarliga ämnen finns överallt omkring oss i vår vardag. Osäkerheten är stor kring vad som händer när olika ämnen blandas i människors kroppar och vilken skada de orsakar längre fram i livet. Forskning visar på allt starkare samband mellan olika folksjukdomar och påverkan från kemikalier som vi utsätts för i låga doser under lång tid.

Ett problem som uppmärksammats mycket de senaste åren är mikroplaster i vår miljö. Dessa partiklar bildas när plastföremål slits och bryts ned till allt mindre bitar i naturen, men också vid användning av små plastbitar exempelvis granulat i konstgräs och i industrin. Med tiden bryts plasten också ner till ännu mindre partiklar – nanoplast. Lunds kommun är en jordbruksintensiv kommun och en stor del av kemikalieanvändningen ligger inom jordbruket.

Händelser från året

Majoriteten av arbetet för att minska miljö- och hälsofarliga ämnen inom kommunens verksamheter sker inom ramen för kemikalieplanen, LundaKem.

Fokus under 2023 har legat på att få en uppdaterad kemikalieplan som antogs av kommunfullmäktige i december.

LundaKem 2.0 har fyra åtgärdsområden:

- Byggnader och anläggningar
- Verksamheter
- Upphandling
- Information och kommunikation

Åtgärder i planen syftar till att minimera spridning av miljö- och hälsofarliga ämnen och mikroplaster inom kommunens alla verksamheter. Det finns också åtgärder om information till alla som bor eller verkar i Lunds kommun kring giftfri miljö. I den nya planen har åtgärder för en hållbar plastanvändning inkluderats.

Under 2023 gjordes en inventering av kommunens konstgräsplaner i samband med miljötillsynen. I denna innefattades översyn av mikroplastfällor i dagvattenbrunnar, sarger och rutiner för minskning av spridning av mikroplaster från planerna.

Ett kontinuerligt arbete kring kemikalier och utrensning av prylar som innehåller miljö- och hälsofarliga ämnen sker och är numera inlagt i de rutiner som finns i verksamheterna. Även om utrensning är fortsatt pågående, så finns det behov av att arbeta vidare med detta i samband med upphandling och inköp.

Under 2023 anordnades olika utbildningar och evenemang, såsom Jordens dag på Katedralskolan, miljöombudsutbildning och miljöinspirationsdag. Det sker kontinuerligt samarbeten kring kemikaliefrågan i olika nätverk och samarbeten.

Den övergripande största förändringen i kommunen sedan kemikalieplanen antogs är att frågan om miljö- och hälsofarliga ämnen och mikroplaster är mera välkänd idag. Samverkan inom kommunen har ökat och LundaKem har gett ett fokus på frågorna om miljö- och hälsofarliga ämnen. Med återkommande möten och aktiviteter, har det utkristaliserats arbetssätt som upprätthåller dialogen.

Utmaningar och möjligheter

Antalet kemiska ämnen som används i olika produkter och varor är mycket stort och för många av ämnena råder fortfarande brist på kunskap om exponering och dess effekter. Eftersom barns och ungdomars kroppar inte är färdigutvecklade är de extra känsliga för att utsättas för miljö- och hälsofarliga ämnen. De måste därför prioriteras. Genom arbete i Lunds förskolor och skolor, lokaler för fritidsaktiviteter, vid byggande, upphandling och inköp, kan kommunen arbeta med åtgärder för att minska exponeringen för miljö- och hälsofarliga ämnen.

På kommunal nivå behöver upphandlingen fortsätta att utvecklas för att driva på innovation och produktutveckling. Det kvarstår mycket arbete både vad gäller utrensning och utbyte av bygginventarier och material.

Kommunen behöver dessutom kartlägga plastflöden i verksamheterna samt fortsätta arbeta med utrensning, och vid behov utbyte av produkter och material. Lösningar för att minska läckage av mikroplaster behöver prioriteras liksom mätmetoder för att upptäcka mängder och källor till mikroplaster i kommunen. Dagvatten är en potentiellt stor spridningsväg för fyra av de sex viktigaste identifierade källorna till mikroplaster. Dagvattenfördröjande insatser som dammar, fördröjningsmagasin eller filter kan behövas för att minimera utsläpp till vattendrag, sjöar och hav.

Den effektivaste lösningen på problem med föroreningar av kemikalier och mikroplaster är att vidta åtgärder där de uppstår, som nya lösningar för konstgräsplaner, lekytor, byggmaterial och bildäck. Nya metoder inom jordbrukssektorn behöver också utvecklas där läckage av näringsämnen och bekämpningsmedel minimeras. Den kommunala organisationen har begränsad rådighet över jordbruken inom kommunens geografiska område och en ökad samverkan behöver utvecklas. Restprodukter som till exempel slam måste i framtiden kunna användas utan risk för ökad mängd föroreningar och läkemedelsrester på åkrar.

Det kvarstår mycket arbete både vad gäller utrensning och utbyte av bygginventarier och material. Det är fortfarande viktigt att fortsatt arbete görs för att hålla frågorna levande och aktuella. Kemikalieinspektionen skriver att förutsättningarna att nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö har förbättrats de senaste åren. Dock väntas inte åtgärderna hinna få tillräckligt genomslag, för att en tydlig positiv utveckling i tillståndet i miljön ska kunna ses till 2030. Kemikalieinspektionen identifierar också en risk med att lagstiftningen inte hinner förebygga kemikalierisker i samma takt som konsumtions- och produktionsökningen skapar nya risker.

I samklang med detta behöver kommunens arbete fortsätta med avstamp i den nya kemikalieplanen.

Mål och resultat

2. Miljö- och hälsofarliga ämnen

År 2030 påverkas Lunds kommuns invånare och miljön minimalt av miljö- och hälsofarliga ämnen.

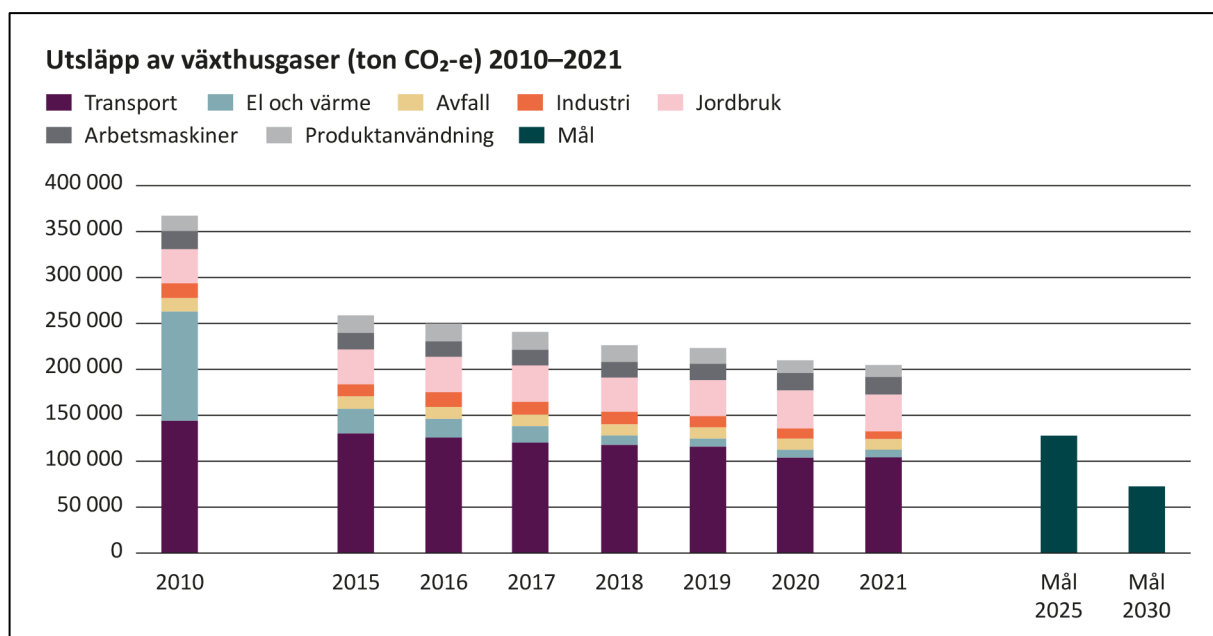
Delmål	Bedömning
2.1 Kommunens verksamheter Förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i alla verksamheter i kommunkoncernen ska minimeras.	 Kommer att klara målet
2.2 Bygg och anläggning Utsläpp och användning av miljö- och hälsofarliga ämnen, inklusive plastpartiklar, ska minimeras från byggnader, vägar och anläggningar i Lunds kommun. Definition: Utsläpp innefattar både emission och urlakning av miljö- och hälsofarliga ämnen. Plastpartiklar innefattar alla typer av plastartiklar från nano- till makroplast.	 Osäkert
2.3 Förorenade områden Lunds kommun ska inte ha förorenade områden som utgör något hot mot miljön eller människors hälsa. Definition: Ett förorenat område (föroreningsskada) är en förorening av ett mark- eller vattenområde, grundvatten, en byggnad eller en anläggning som kan riskera att skada eller skapa olägenhet för människors hälsa eller miljön. Denna skada kan ske genom exponering av föroreningar eller genom spridning till omgivningen.	 Riskerar att ej klara målet

Prioriterat område - Klimat och energi

Koncentrationen av koldioxid och andra växthusgaser i atmosfären stiger allt mer. För att den globala temperaturökningen ska vara möjlig att begränsa till långt under två grader, och helst under 1,5 grader, behöver utsläppen av växthusgaser minska snabbt, i Lund, Sverige och resten av världen. Klimatförändringarna märks redan tydligt i Lund. Sedan 2014 har årsmedeltemperaturen samtliga år legat över normalvärdet i Lund för perioden 1961–2020. År 2020 var årsmedeltemperaturen den högsta sedan 1901, då mätningarna började. I Lund har klimatförändringarna fått negativa konsekvenser bland annat för jordbruket, som drabbats hårt av torka.

Händelser från året

Under året har ett omfattande arbete för att minska utsläppen av växthusgaser bedrivits. Den största utmaningen för Lund är att minska klimatpåverkan från trafiken.

Figur: Utsläpp av växthusgaser. Utsläppen av växthusgaser från Lunds kommuns geografiska område har minskat 44 procent mellan 2010 och 2021. Målet är att minska utsläppen minst 65 procent till 2025, och minst 80 procent till 2030. Transporter står nu för ungefär hälften av utsläppen, och är därmed den största utsläppskällan.

I Lunds kommuns fastigheter bedrivs ett omfattande arbete för minskad energianvändning, och förutsättningarna är goda för att nå framför allt målet om minskad användning av primärenergi. Under 2023 har en kommunövergripande energigrupp arbetat för minskad energianvändning. Gruppen har tagit fram underlag för energironder, som använts i de flesta av kommunens verksamheter under året. Sammantaget har energianvändningen i kommunens byggnader minskat till 180,5 kilowattimmar per kvadratmeter 2023, vilket är 14 procent mindre än 2015.

Under året har kunskapen fördjupats om hur stort kolförrådet i mark och biomassa är, som ett underlag till den nya översiktsplanen. Slutsatsen är att mest kol finns lagrat i jordbruksmark, men att det också är därifrån störst läckage sker. Netto är markanvändningen idag en kolkälla.

Kommunen har under året avslutat det sex år långa arbetet med projektet Rest till Bäst, som handlar om att ta tillvara restprodukter för produktion av biokol. Biokol kan användas som kolsänka med flera synergieffekter. Två handböcker, en för producenter och en för användare av biokol, har tagits fram. Projektet har flyttat fram kunskapsläget ur ett internationellt perspektiv.

Ett antal betydelsefulla steg har tagits under 2023 för att förbättra arbetet med klimatanpassning inom kommunen. Vid flera pågående exploateringsprojekt har klimatanpassningsåtgärder inkluderats i utformningen. Händelser med översvämningar har utvärderats med syftet att se om åtgärder kan genomföras för att minska risker, både fysiska och för beredskap. Flera åtgärder för att hantera skyfall vid nybyggnation har genomförts, till exempel på Brunnhög. I befintlig bebyggelse eller vid förtätning är åtgärder mindre frekventa, delvis på grund av kostnaderna.

Den fysiska miljön i Lunds kommun behöver fortsätta att anpassas för att hantera ökande frekvens och intensitet av skyfall och värmeböljor samt ökad påfrestning på samhället från både torka och översvämningar.

Under 2023 har flera steg tagits för att förbättra kommunens beredskapsnivå för extrema väderhändelser och kunskapsläget bedöms som tydligt förbättrat. Nämndernas självskattade bedömning av beredskapsläget är övervägande positiv och har stärkts under året, bland annat som en del i utvecklingen av det civila beredskapsarbetet, som har intensifierats och bidragit till ett allmänt förbättrat beredskapsläge.

Stormen Hans i augusti 2023 var den mest kritiska väderhändelsen med regnmängder på uppskattningsvis mellan 90–120 millimeter med främst översvämmade källare och vägar som följd. Stångby hörde till de värst drabbade områdena. SMHI:s mätstation på Gastelyckan registrerade 60,2 millimeter nederbörd den 6 augusti.

Utmaningar och möjligheter

År 2021, som är det senaste året med heltäckande statistik om utsläpp från transporter, hade utsläppen från transporter minskat med 28 procent. Det ger en indikation om att takten måste öka betydligt för att nå målet om 90 procents minskning till 2030. Dessutom har förändringar i statliga styrmedel lanserats, bland annat gällande reduktionsplikten (krav på inblandning av fossilfria drivmedel i bensin och diesel), som gör att minskningen av utsläpp kan förväntas bromsa in kraftigt. Eftersom kommunen inte har full rådighet över utvecklingen gör denna förändring att målet inte bedöms möjligt att nå. För den delen av målet som ligger helt inom kommunens rådighet går arbetet dock mycket bra. Under 2023 var kommunens energianvändning 99 procent fossilbränslefri.

Sammantaget var kommunens energianvändning till 99 procent fossilbränslefri år 2023, men för bland annat tjänsteresor används fortfarande lite fossila bränslen.

Figur: Kommunens energianvändning var 99 procent fossilbränslefri år 2023. Värme- och elanvändning liksom färdtjänst och skolskjuts var helt fossilbränslefri, medan tjänsteresorna var till 76 procent fossilbränslefria och inköpta drivmedel var det till 97 procent.

Åtgärder för att öka kolinlagringen i mark och vegetation har genomförts under året. Det finns både källor och sänkor i det geografiska området. Kunskapen har ökat under året och nu vet vi den ungefärliga storleken på nettoläckaget. Kommunen har förutsättningar att först minska nettoläckaget och därefter nå ett läge med nettoinlagring. Samverkan krävs, eftersom de marker som lämpar sig bäst för kolinlagring inte är i kommunens ägo.

Kunskapsnivån har under året höjts och utvecklingen är överlag positiv för arbetet med klimatanpassning. Förbättringar har skett i utformningen av den fysiska miljön, men det finns fortfarande behov av tydligare styrning, rapportering och samordning.

Kommunens arbete med skyfallshantering behöver stärkas främst i befintlig bebyggelse, vilket kräver ökade resurser men även bättre samordning mellan nämnder och bolag.

Åtgärder för att minska risken för värmeöars negativa hälsoeffekter för utsatta grupper som barn och äldre prioriteras och planeras nu med hjälp av underlaget i värmekartläggningen. I motsats till vattenfrågan är det i första hand nybyggnadsområden och känsliga verksamheter som lider av störst utmaningar med värmestress. Med tillgängliggjort underlag bör värmefrågan kunna inkluderas tydligare framöver i kommunens styrdokument och dagliga arbete.

Mål och resultat

3. Klimat och energi

År 2030 är Lund en klimatneutral och fossilbränslefri kommun som är anpassad till ett klimat i förändring.

Delmål	Bedömning
<p>3.1 Utsläpp av växthusgaser Utsläppen av växthusgaser i Lunds kommun ska, jämfört med 2010, minska med minst 65 procent till 2025 och med minst 80 procent till 2030. 2045 ska kommunen vara klimatpositiv och utsläppen nära noll.</p> <p>Omfattar växthusgaserna koldioxid, metan, lustgas och fluorerade växthusgaser</p>	<p>Osäkert</p>
<p>3.2 Transporter Utsläppen av växthusgaser från transportsektorn ska minska med minst 90 procent mellan 2010 och 2030.</p>	<p>Riskerar att ej klara målet</p>
<p>3.3 Kolinlagring Kolinlagring inom Lunds kommun ska öka mellan 2021–2030. Kommunkoncernen ska verka för infångning av koldioxid.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>
<p>3.4 Energieffektivisering Energianvändningen ska minska med minst 15 procent mellan 2015 och 2030 inom Lunds kommun. Målet gäller både slutanvändning och primärenergianvändning.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>
<p>3.5 Förnybar energi Den lokala produktionen av förnybar el, värme och drivmedel ska 2025 vara minst 1300 GWh varav sol och vind ska stå för minst 100 GWh. År 2030 ska sol och vind stå för minst 150 GWh.</p> <p>Lokala betyder inom det geografiska området plus Kraftringens produktionsanläggningar inom fjärrvärmenätet Lund/Lomma/Eslöv. Restvärme ingår i definitionen av förnybart.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>3.6 Förebyggande klimatanpassning Den fysiska miljön i Lunds kommun ska utformas så att sårbarheten för risker kopplade till pågående klimatförändringar ska minska mellan 2021 och 2030.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>
<p>3.7 Beredskap för extrema väderhändelser Kommunkoncernens förmåga att hantera effekterna av extrema väderhändelser kopplade till värme, kyla och nederbörds mängd ska öka mellan 2021–2030.</p>	<p>Osäkert</p>

Prioriterat område - Boende och närmiljö

Lund är en expansiv kommun i en växande region och står inför en omfattande utveckling. När Lund växer ska det ske på ett ansvarsfullt sätt. Utgångspunkten för hur ekologisk hållbarhet kopplas till en hållbar stadsutveckling handlar om hur den fysiska miljön i kommunen planeras och utvecklas för att trygga ekosystem, minska miljöpåverkan och gynna en hälsosam livsmiljö. Hur bebyggelsen utformas påverkar hur vi arbetar, lever, umgås och förflyttar oss. År 2030 ska Lunds kommun vara en föregångare och förebild inom hållbar stads- och landsbygdsutveckling. Området är brett och delmålen rör byggande och förvaltning, hållbara transporter, bevarande av jordbruksmark, negativ miljöpåverkan från buller, strålning och luftföroreningar samt kulturhistoriskt arv.

Händelser från året

Det ekonomiska läget har under 2023 påverkat kommunkoncernens eget byggande och vissa projekt har skjutits på framtiden.

Inom området klimatneutralt och cirkulärt byggande har en rad förflyttningar gjorts. Kommunens plan för klimatneutralt byggande och anläggning antogs i juni och kommer att bli vägledande för det fortsatta arbetet. Arbetet med interna färdplaner för nämnder och bolag pågår och klimatkrav har börjat ställas i byggprojekt. I arbetet ingår även att utvärdera hur kostnadsdrivande planens målsättningar blir för olika typer av projekt och lösningar. Även när det gäller andra aktörers byggande har förflyttningar gjorts. Brunnhögsprojektet har fördelat tre byggrätter för projekt som kommer att genomföras med höga klimatambitioner. På Västerbro har arbetet med återbruk fortsatt inom projektet Cirkulär. Där undersöks bland annat möjligheterna att etablera ett mellanlager. Under 2023 har kommunen också tillsatt en tjänst som masstrateg, vilket är ett viktigt steg för att kommunen ska kunna arbeta mer strategiskt med hantering av schaktmassor.

Ett nytt åtgärdsprogram för buller har tagits fram och väntas skickas ut på remiss under 2024. Under 2023 elektrifierades hela stadsbusstrafiken, vilket minskar både buller och luftföroreningar.

Kommunen arbetar långsiktigt och systematiskt för ett hållbart transportsystem. Bilkörandet i det kommunala vägnätet sjönk med 10 procent 2023, jämfört med 2022 – den största minskningen sedan mätningarna startade 2011. Under året har många insatser inom hållbar mobilitet genomförts, bland annat inom ramen för framtagande av en ny översiktsplan och särskilt riktade insatser på Klostergården. Under namnet CoAction har drygt 25 aktörer från näringsliv, akademi och idéburen sektor samlats i syfte att genomföra omfattande systemförändringar, bland annat med fokus på mobilitet. Kommunen har även påbörjat ett särskilt uppdrag från kommunfullmäktige kring laddinfrastruktur. Under 2023 hamnade Lund på första plats i Dagens Industris nya ranking Sveriges mobilitetsbästa städer.

I arbetet med att ta fram en ny översiktsplan har ett stort arbete gjorts för att minska arealen jordbruksmark som behöver tas i anspråk för att tillgodose behovet av bostäder och verksamhetsmark.

Kulturmiljöfrågan har under 2023 varit en mycket viktig del i arbetet med en detaljplan för södra delen av riksintresset Sankt Lars, samt i arbetet med en utvecklingsplan för stadskärnan, som även den är ett riksintresse för kulturmiljö.

Utmaningar och möjligheter

Bygg- och anläggningssektorn står för cirka 20 procent av Sveriges klimatutsläpp. Utveckling inom området går snabbt framåt, men det är en stor utmaning att ställa om hela värdekedjan i branschen. Utmaningar för kommunen är bland annat att få till stånd ett strukturerat arbete med återbruk, ökade kostnader för alternativa material samt fossilbränslefria alternativ för anläggningsmaskiner och transporter. På sikt finns dock möjligheter till kostnadsminskningar, genom att arbeta strategiskt med återbruk, byggnadsvård som ökar livslängden av byggnader och effektivisering av användandet av byggnader. Även ett mer strategiskt arbete med masshantering har en potential att minska kostnader och utsläpp kopplade till byggprocessen. Målsättningen för området konkretiserades i samband med att Plan för klimatneutralt byggande och anläggning antogs 2023. Konkretiseringen innebär en skärpning, genom att projekt som slutförs 2025 respektive 2030 ska uppnå halverade utsläpp respektive klimatneutralitet. Detta gör målet extra utmanande då ledtiderna i projekten är långa och projekt som slutförs 2025 redan kommit långt i processen. Läs mer om planen på sidan 57.

Stora framsteg har gjorts inom transportområdet, men för att klara Lunds klimatmål behöver klimatutsläppen minska i snabb takt. Insatser behövs inom flera områden; allt ifrån samhällsplanering, laddinfrastruktur till att göra det lätt för medborgare att välja miljövänliga transportmedel. Förbättringspotential finns bland annat för byarnas transportsystem och för att stärka förutsättningarna för gång och cykling. Den plan för hållbara transporter, som har påbörjats, bedöms skapa nya möjligheter för det fortsatta arbetet.

Utmaningen kring exploatering av jordbruksmark kvarstår. Då planeringen har långa tidshorisonter kommer jordbruksmark att fortsätta bebyggas för att genomföra pågående och antagna detaljplaner inom de närmsta åren. I kommande tidiga skeden och i den översiktliga planeringen finns en större möjlighet att påverka framtida anspråk av jordbruksmark. En viktig utgångspunkt för kommunen är att fortsatt utbyggnad för bostäder och näringsliv i huvudsak ska ske genom förtätning och att anspråk av jordbruksmark ska minimeras. Vid förtätning uppstår dock målkonflikter, till exempel när det gäller buller, luftkvalitet och gröna miljöer. Dessa målkonflikter behöver uppmärksammas och hanteras.

I planeringen arbetas det för att skapa bullerfria miljöer. Det är dock inte möjligt att ställa högre krav i detaljplaner och bygglov än de krav som finns i lagstiftningen. I den tidiga planeringen uppmärksammas bullerfrågan och den utreds för att skapa goda ljudmiljöer. Men det finns fortfarande befintliga miljöer som planeringen inte kan påverka. Märkbara förändringar i bullernivåer från vägtrafiken bedöms kräva en kraftig minskning av motortrafikflödet.

Mål och resultat

4. Boende och närmiljö (ekologisk hållbarhet)

År 2030 är Lunds kommun en föregångare och förebild inom hållbar stads- och landsbygdsutveckling.

Delmål	Bedömning
4.1 Byggande och förvaltning Lunds kommun har år 2030 etablerat sig som en föregångare inom cirkulärt och klimatneutralt byggande och anläggningsarbete. Utsläppen från byggsektorn ska halveras till 2025 och vara nettonoll 2030. Definitionen av nettonoll utgår från LFM30. Det innebär att utsläppen under hela livscykeln först ska minimeras, därefter kan negativa utsläpp tillämpas, även utanför kommungränsen. I sista hand kan kompensation genom undvikande av utsläpp användas.	◆ Osäkert
4.2 Buller, luft och strålning I Lunds kommun utsätts inte kommuninvånarna för hälsoskadligt buller och kommunkoncernen strävar efter att människor och den biologiska mångfalden inte påverkas negativt av luftföroreningar eller av strålning.	◆ Osäkert
4.3 Transporter Lunds kommun ska ha ett attraktivt, säkert och miljöanpassat väl utbyggt mobilitetssystem för fotgängare, cyklister, kollektivtrafik och andra fossilfria färdmedel i och mellan tätorterna. Andelen fossilfria resor ska öka på bekostnad av icke fossilfria färdmedel.	◆ Osäkert
4.4 Jordbruksmark Lunds kommun ska i framtida bebyggelseplanering först och främst utgå från att växa genom förtätning av befintlig bebyggd mark eller hårdgjorda ytor. Den högklassiga jordbruksmarken (klass 8–10) ska värnas. Jordbruksmark bör inte tas i anspråk för ny bebyggelse	■ Riskerar att ej klara målet
4.5 Kulturvärden Lunds kulturhistoriska och arkitektoniska arv i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap ska bevaras, användas och utvecklas.	◆ Osäkert

Prioriterat område - Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

En rik, livskraftig natur med väl fungerande ekosystem och stor biologisk mångfald utgör grunden för allt liv och är en förutsättning för en hållbar utveckling.

Exploateringstrycket i Lunds kommun är högt, och i stora delar av det skånska landskapet i övrigt, vilket medför att konkurrensen om marken är hård. Det råder också brist på grönblå infrastruktur som möjliggör för arter att röra sig fritt i landskapet. Samtidigt har Lund en rik biologisk mångfald med många av de rödlistade arter som finns i Skåne.

Lunds kommun har länge arbetat aktivt med frågor kring natur och biologisk mångfald. På senare år har även begreppet ekosystemtjänster, det vill säga "naturens nyttor", kommit att utgöra en viktig del i arbetet med att uppnå mål och delmål kring olika gröna aspekter i LundaEko. Lund måste även framöver ta den oroväckande situationen för den biologiska mångfalden i kommunen på stort allvar. Samtidigt är det viktigt att lyfta de framgångar och goda exempel på naturvårdsarbete som finns i kommunen.

Händelser från året

Under året har ytterligare ett kommunalt naturreservat Dalby fälad-Klockarelyckan beslutats av Lunds kommunfullmäktige. De historiska fäladsmarkerna ligger på promenadavstånd från Dalbys tätort. Historiskt är fäladen en rest av byns utmarker där kreatur gemensamt har gått och betat sedan byn Dalby bildades för cirka tusen år sedan. Reservatet består till största delen av torra och fuktiga ängar med mindre inslag av kärr. Här finns bland annat en rad växtarter som är beroende av bete eller slåtter, bland annat orkidén Jungfru Maria nycklar. Området är rikt på dagfjärilar, humlor, bin, trollsländor och andra insekter.

Tillsammans med grannkommunerna Sjöbo och Eslöv arbetar Lunds kommun med en kandidatur att bilda ett gemensamt biosfärområde. Biosfärområden utses av UNESCO. Syftet är att biosfärområden ska vara modellområden för hållbar utveckling för människor och miljö, där olika metoder provas och utvecklas. Att bedriva utvecklingsarbete inom ett biosfärområde kan ge ökade möjligheter att få medel för till exempel forskning, demonstrationsprojekt och innovationsutveckling. Under 2023 har själva ansökan till Unesco om bildandet av biosfärsområdet arbetats fram och remitterats till en lång rad aktörer. Ansökan har sedan remissbearbetats efter inkomna synpunkter. Beslut om att skicka in ansökan kommer att tas i kommunfullmäktige under våren 2024.

Frågor kring grönstruktur och rekreation lyfts kraftigare än tidigare i det pågående förslaget till ny översiktsplan med tydligare riktlinjer för urbana miljöer och på landsbygden. I stadsmiljön har den biologiska mångfalden uppmärksammas bland annat genom behovet av vardagsnatur. Dessutom har de olika värdena av grönstruktur tydliggjorts bland annat kopplat till klimat som kolinlagring och värmehantering. I förslaget har också lagts skyddsbuffertzoner kring naturreservat, vattendrag och värdefull natur, för att skapa förutsättningar för värdena att utvecklas och att det inte ska ske exploatering inom dessa områden.

Under 2023 beviljades ett större EU-projekt för fem europeiska regioner ARCADIA-naturbaserade lösningar för klimatanpassning. Skåne är en av de utpekade regionerna och Lunds kommun tillsammans med Malmö och Helsingborg medverkar i projektet tillsammans med flera andra aktörer. Projektet startar den 1 januari 2024 och fortgår till

2028.

Utmaningar och möjligheter

Globalt befinner sig jorden i den sjätte massutrotningen av arter. Det är därför ytterst viktigt att Lunds kommun arbetar med att skydda och främja den biologiska mångfalden i kommunen.

Vi blir hela tiden fler invånare inom kommunen som måste samsas om de gröna miljöerna, då exploateringsstrycket är högt. Arbetet inom detta prioriterade område behöver därför förstärkas. Exempelvis har ytan parkmark per person sedan 2015 minskat med fem kvadratmeter från 67,8 till 62,9 år 2023.

Arbetet med att skydda gröna områden behöver fortgå för att värna livsmiljöer och ekosystemtjänster. Nya metoder behöver utvecklas för att bevara de skyddsvärda arter som finns i livskraftiga populationer i kommunen.

Det pågår kontinuerligt arbete med grönstruktur och rekreativa miljöer i kommunen, men utöver det arbete som genomförs sker avvägningar inom planeringen som kan innebära att rekreation och grönfrågor inte ges det utrymme som krävs. Det finns behov av att ge grönstruktur och rekreation ett större fokus och tyngd i planeringen. I det fall de gröna miljöerna tas i anspråk påverkar det även ekosystemtjänster och resiliens.

Det är viktigt att arbetet med naturbaserade lösningar utvecklas. Till viss del ges förutsättningar för det i planeringen, så att de naturbaserade lösningarna ökar, men det är inte givet att de genomförs.

Frågor kring ekologisk kompensation och balansering har förts in i samhällsbyggnadsprocessen men det är oklart hur de hanteras. Det finns planer där ekosystemtjänster tas bort utan kompensation.

Att kartlägga och bekämpa invasiva främmande arter är ett arbete som måste utvecklas och intensifieras, då ett förändrat klimat kommer att gynna flertalet av dessa problemarter. Bland annat handlar det om vilka arter vi planterar i våra parker och grönområden. Dessutom är det viktigt att beakta när bebyggelsen närmar sig naturreservat där det finns särskilt känsliga miljöer för intrång av invasiva arter.

Extrema klimathändelser förväntas bli allt vanligare och kommer att få märkbara konsekvenser i de gröna miljöerna, både i staden och i kommunens övriga tätorter samt ute i landskapet. Under 2023 slutfördes en värmekartläggning av kommunens tätorter, där bland annat särskilt känsliga fastigheter som förskolor och äldreboenden identifierades.

Mål och resultat

5. Biologisk mångfald och ekosystemtjänster

År 2030 har Lunds kommun en rik biologisk mångfald, väl fungerande ekosystemtjänster och god tillgång till kvalitativa gröna miljöer.

Delmål	Bedömning
<p>5.1 Gröna miljöer I Lunds kommun finns det god tillgång till rekreation, friluftsliv och naturupplevelser. Sådan allemansrättsligt tillgänglig mark ska inte minska till 2030.</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.2 Ekosystemtjänster I Lunds kommun har ekosystemtjänster i tätortsmiljöer och på landsbygden säkrats och stärkts. Antalet naturbaserade lösningar ska öka.</p> <p>Definition: Naturbaserade lösningar är åtgärder för att skydda, utveckla eller skapa ekosystem med syfte att behålla och stärka ekosystemtjänster som bidrar till att lösa olika samhällsutmaningar samtidigt som biologisk mångfald och mänskligt välbefinnande främjas</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.3 Skyddad natur I Lunds kommun ska naturområden som får skydd i form av naturreservat, biotopskydd eller motsvarande kontinuerligt öka.</p>	<p>Kommer att klara målet</p>
<p>5.4 Grönblå infrastruktur I Lunds kommun ska värdekärnor samt grön och blå infrastruktur bevaras, utvecklas och utökas för att stärka den biologiska mångfalden i stadsmiljö och på landsbygd.</p> <p>Definitioner: Värdekärnor är sammanhängande naturområde som har höga naturvärden med avseende på befintligt naturtillstånd. En värdekärna har normalt en påtaglig förekomst av värdeelement som skapar förutsättningar för höga naturvärden och en rik biologisk mångfald. Värdekärnans storlek kan variera. (Naturvårdsverket)</p> <p>Grön och blå infrastruktur är ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet". Detta innefattar både land och vatten. (Naturvårdsverket)</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.5 Invasiva arter Förekomsten av invasiva främmande arter ska minska i Lunds kommun. Kommunkoncernen ska inte tillåta nyetablering av främmande arter i kommunens parker och grönområden som kan bli invasiva i Lunds kommun enligt Artdatabankens lista - hotkategori SE och HI.</p> <p>Referens: Artdatabankens risklista Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige</p>	<p>Osäkert</p>
<p>5.6 Tåktverksamhet Kommunkoncernen ska verka för att tåktverksamhet inom kommunen inte etableras eller utvidgas på ett sätt som har negativ påverkan på de områden som utpekats som värdefull natur enligt Naturvårdsverkets definition för skyddad natur.</p> <p>Definition av skyddad natur: Nationalpark, Naturreservat statliga och kommunala, Naturvårdsområden, Djur- och växtskyddsområde, Vattenskyddsområde, Skogligt biotopskydd, Övriga biotopskydd, Naturminne, Natura 2000 områden (Fågelskydd) och art- och habitatdirektivet (www.skyddadnatur.naturvardsverket.se)</p>	<p>Kommer att klara målet</p>

Prioriterat område - Yt- och grundvatten

Vatten är en grundförutsättning för allt liv på jorden och tillgången till rent vatten är avgörande för en långsiktig hållbar utveckling. De två största hoten mot vattnet är föroreningar och klimatförändringar.

Det nationella miljö kvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag är svårt att nå till 2030. Detta beror bland annat på att en rad vattenanknutna livsmiljöer förstörts eller skadats på grund av exploatering, rensning, vattenuttag och bekämpningsmedel. Skyddet av sjöar och vattendrag har inte prioriterats tillräckligt och rester av bekämpningsmedel och andra skadliga substanser förgiftar grundvattnet.

Enligt EU:s ramdirektiv för vatten ska alla ytvatten (sjöar och vattendrag) uppnå god kemisk och ekologisk status och all förekomst av grundvatten ska uppnå god kemisk och kvantitativ status till målåret 2027.

Händelser från året

En bevattningstvåmark på nästan fem hektar färdigställdes i Björnstorp 2023. Våtmarken är en multifunktionell lösning där markägaren får lov att nyttja dammen till bevattning, men i viss begränsning, då den fortfarande ska uppfylla miljöaspekterna för en våtmark. Dammen har en magasineringvolym på 80 000 kubikmeter samt beräknas att avskilja 1733 kilo kväve per år och 29 kilo fosfor per år. Våtmarken får sitt vatten från ett mycket stort tillrinningsområde på 1600 hektar.

Under 2023 har kunskapen höjts om de grundvattenförekomster som finns i Lunds kommun och vilka behov av åtgärder som krävs. I ett förvaltningsövergripande arbete har en utredning genomförts och slutsatser och rekommendationer har förts in i samrådsförslaget till ny översiktsplan. Vissa förekomster pekats ut som viktiga för framtida potentiella dricksvattenresurser.

Andelen av Lunds yt- och grundvatten som har ett långsiktigt skydd är relativt låg. Av de totalt 11 ytvatten som är registrerade i VISS är endast ett skyddat (Vombsjön). Av grundvattenobjekten är sju skyddade för dricksvattenförsörjning, men dessa ligger i skyddsområden i andra kommuner.

I dagsläget finns det inga större dricksvattenuttag ur grundvattenmagasin inom kommunen. Det gör det svårt att motivera ett vattenskydd för viktiga grundvattenförekomster. Däremot föreslås restriktioner och uppmärksamhet för kommunens grundvattenmagasin i samrådsförslaget till ny översiktsplan, framför allt för de grundvattenförekomster som har en potential som dricksvattenförsörjning i framtiden.

Sommaren 2023 drabbades flera bostadsområden i Lund av att dagvattensystemets ledningar blev fulla till följd av häftiga regn, bland annat i samband med stormen Hans i slutet av augusti. Detta ledde till att dagvattensystemet gick "baklänges" och boende i bland annat Stångby och Flyinge drabbades av omfattande källaröversvämningar.

Kommunen och VA SYD har i samrådsförslaget till ny översiktsplan pekat ut viktiga markytor för framtida anläggningar för rening av befintligt dagvatten inom Lunds tätort och i byarna. I förslaget presenteras också ytterligare strategier för att minska belastningen på vattendragen.

Utmaningar och möjligheter

Lunds kommun och VA SYD har fem gemensamma vattenrelaterade planer. Syftet är att säkra en hållbar vatten- och avloppsplanering och att arbeta för god vattenstatus i sjöar och vattendrag i kommunen.

Vatteninformationssystem Sverige (VISS) delar in ytvattenförekomsterna i Lunds kommun i två sjöar och nio vattendrag. Ingen av dessa har idag god ekologisk eller kemisk status. Bedömningen av den ekologiska statusen baseras bland annat på problem med övergödning, att sjöarna och vattendragen har påverkats genom uträtning av åar och sänkning av sjöar. Att den kemiska statusen inte uppnår god status beror framför allt på att gränsvärdena för bromerade difenylter samt kvicksilver och kvicksilverföreningar överskrids. Dessutom finns diffusa utsläpp av en rad miljöskadliga ämnen, exempelvis från jordbruket samt från punktkällor.

VISS bedömningar av kommunens samtliga 16 grundvattenförekomster anges som god kemisk status, men bedömningen är främst teoretisk då få eller inga prover har tagits på grundvattnet. Vid de få provtagningar som gjorts har en rad olika miljöskadliga ämnen hittats, som exempelvis nitrat, PFAS, bekämpningsmedelsrester, tungmetaller och olika skadliga organiska föreningar. Därför är bedömningen att merparten riskerar att inte uppnå god kemisk status till 2027.

Detta innebär att LundaEkos delmål om att nå de lagstiftade miljökvalitetsnormerna i EU:s ramdirektiv för vatten inte kommer att uppnås.

Klimatförändringarna påverkar nederbörden, vilket innebär längre torrperioder och intensivare nederbörd. Det påverkar natur, livsmedelproduktion och vattenförsörjning samt ger en ökad risk för översvämningar. Det är av yttersta vikt att skydda kommunens grundvattenresurser för framtida generationer. Därför är det viktigt att skapa en korrekt bild av den nuvarande grundvattensituationen, för att kunna fortsätta vidta lämpliga åtgärder.

Mål och resultat

6. Yt- och grundvatten

År 2030 är den ekologiska och kemiska statusen för Lunds kommuns vatten god. En trygg och motståndskraftig dricksvattenförsörjning har säkrats och skadliga utsläpp till vatten har minimerats.

Delmål	Bedömning
<p>6.1 Sjöar och vattendrag Ytvattenförekomster i Lunds kommun ska ha god ekologisk och kemisk status enligt beslutade miljökvalitetsnormer.</p> <p>Definition: Miljökvalitetsnormer för ytvattensförekomster innebär att sjöar, vattendrag och kustvatten ska nå god ekologisk och god kemisk status. En norm anger en lägstanivå för vattenkvalité. Det är Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt som beslutar om miljökvalitetsnormerna för en vattenförekomst i Lunds kommun.</p>	<p> Riskerar att ej klara målet</p> <p></p>
<p>6.2 Grundvatten Grundvatten i Lunds kommun ska ha god kemisk och kvantitativ status enligt beslutade miljökvalitetsnormer.</p> <p>Definition: Miljökvalitetsnormerna anger att grundvattnet ska ha god kemisk status och god kvantitativ status. En norm anger en lägstanivå för vattenkvalité. Det är Vattenmyndigheten i Södra Östersjöns vattendistrikt som beslutar om miljökvalitetsnormerna för grundvatten i Lunds kommun.</p>	<p> Riskerar att ej klara målet</p> <p></p>
<p>6.3 Resilient vattenförsörjning Lunds kommun ska arbeta cirkulärt och hushålla med vattenresurserna. Kommunens yt- och grundvattenförekomster ska ha ett robust skydd för att säkra tillgången på dricksvatten av god kvalitet för allmänna behov, även för framtida generationer.</p>	<p> Osäkert</p> <p></p>

Program för social hållbarhet

Syftet med program för social hållbarhet är att skapa jämlika livsvillkor och förverkliga mänskliga rättigheter för alla som bor och verkar i Lund – Ett Lund för alla. Program för social hållbarhet bygger på de globala målen för hållbar utveckling, de nationella folkhälsomålen och de mänskliga rättigheterna. Sedan 2018 är Lund en stad för mänskliga rättigheter. Programmet bidrar till implementeringen av mänskliga rättigheter i Lund.

Ett socialt hållbart Lund uppnås genom dialog, samverkan och innovation. Det kräver bred involvering av samhällets olika aktörer, från invånare, förtroendevalda och medarbetare i Lunds kommun till lärosäten, näringsliv och civilsamhälle.

Prioriterat område - Demokrati

Demokratirapporten för 2024 från V-Dem-institutet vid Göteborgs universitet visar på en fortsatt tillbakagång för demokratin i världen. 71 procent av jordens befolkning lever nu i auktoritära stater. Årets rapport anger även en nedåtgående trend för demokratin i Sverige, bland annat genom en försvagning av yttrandefriheten, en ökad spridning av hatisk retorik från politiska partier samt en minskande konsultation inför viktiga beslut. De försämringar utifrån en svensk kontext som nämns i rapporten är ännu så pass små att de inte ger utslag på vårt demokratiindex. Men en fortsatt utveckling i samma riktning kan ge anledning till oro även för svensk demokrati.

Det nationella målet för demokratipolitiken ska vara en levande demokrati som är uthållig, kännetecknas av delaktighet och där möjligheterna till inflytande är jämlika. Ojämlighet i rättigheter och möjlighet att ta aktiv del i demokratiska processer har historiskt sett olika ut för olika grupper, vilket återspeglar sig i dagens samhälle. Trots att den svenska demokratin är stark finns stora skillnader i delaktighet. Det innebär att samhället går miste om viktiga perspektiv, som kan bidra till ökad kvalitet i kommunens stöd och service.

De mänskliga rättigheterna är odelbara och ömsesidigt beroende av varandra. Ofta är det därför samma grupper av individer som inte får sina rättigheter tillgodosedda inom flertalet målområden i programmet för social hållbarhet. Förbättrad jämlikhet inom ett målområde innebär därför ofta ökad jämlikhet inom andra målområden. Lunds kommun ansvarar för att de mänskliga rättigheterna respekteras, skyddas och realiseras för alla invånare. Det innebär ett uttalat ansvar att särskilt rikta sig till de grupper som hyser bristande tillit till samhället och/eller inte tar aktiv del i demokratiska processer. Genom att arbeta för jämlikhet anpassas kommunens verksamheter till att motsvara människors olika behov och förutsättningar. Ett starkt välfärdssamhälle med bra och jämlika levnadsvillkor utgör på så vis grunden för en uthållig demokrati.

Händelser från året

Uppföljningen av delmålen visar på ett omfattande arbete under året. Arbetet med att skapa jämlika möjligheter till delaktighet och inflytande fortgår genom riktade insatser till de grupper som stöter på fler hinder att få sina rättigheter tillgodosedda. Att befinna sig i en utsatt livssituation, att ha en funktionsnedsättning, att lida av ohälsa eller att ha begränsade språkkunskaper är exempel på faktorer som kan bidra till olika

förutsättningar att få sina rättigheter tillgodosedda. Det påverkar i sin tur ens delaktighet i demokratin. Målområde demokrati sätter särskilt fokus på att stärka rättigheterna för vissa grupper, däribland barn, personer med funktionsnedsättning och nationella minoriteter. Att kommunens stöd och service inkluderar alla invånare, men också riktar insatser mot vissa grupper, är en del av ett långsiktigt demokratifrämjande uppdrag som bidrar till att stärka och upprätthålla demokratiska värden och förtroendet för demokratin.

Att samla kunskap och erfarenheter, bygga strukturer och utvärdera är en viktig del av det förebyggande och förvaltningsövergripande arbetet. Under 2023 har flera kommungemensamma initiativ initierats kopplat till kartläggningar och lägesbilder. Resultatet utgör underlag för analyser som möjliggör välunderbyggda och riktade insatser. Skolsociala team på Norra Fäladen är ett exempel på en förvaltningsövergripande förebyggande insats som är kopplad till ett identifierat område. En kartläggning av tryggheten och brottligheten är ett annat exempel på ett arbete som påbörjades under 2023 och som kommer att resultera i åtgärder som bygger på en grundlig analys.

Målområde demokrati handlar om delaktighet och olika former för dialog och medskapande. Under året har omfattande dialoger med barn och unga hållits inom ramen för arbetet med att revidera kommunens översiktsplan, och barn med funktionsnedsättning har särskilt tillfrågats. Inom ramen för Lunds kommuns ungdomsenkät (LUNK) bedrivs ett arbete med att se över frågeställningar, för att försäkra sig om bra underlag i det fortsatta utvecklingsarbetet. Ett arbete pågår också med att se över möjligheter för elever i anpassad grundskola att svara på enkäten eller komma till tals på motsvarande sätt. Det kommer att bidra till ökad insyn i hur barn i anpassad skolgång upplever undervisningen. Under 2023 har även ett arbete pågått med att tillgänglighetsanpassa och översätta information till elever i skolan, bland annat planer mot kränkande behandling.

Under 2023 inleddes en läroprocess för att utveckla det människorättsbaserade arbetssättet. Arbetssättet tydliggör de åtaganden som regleras i lagstiftning och innebär ett systematiskt arbete för att mänskliga rättigheter ska respekteras och tillgodoses. Genom workshopar synliggjordes människorättsutmaningar i verksamheten. Bland annat identifierades barn som tolkar till närstående som en utmaning. Att tolka för en närstående kan innebära att barnet uteblir från skola eller avstår från fritidsaktiviteter. Det finns risk att information blir felaktigt översatt och barnet riskerar också att ta del av information som inte är anpassad till barnet. Att på detta vis identifiera människorättsutmaningar i kommunens verksamheter, bidrar till kommunens fortsatta utvecklingsarbete med mänskliga rättigheter som grund.

Utmaningar och möjligheter

Barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar är överrepresenterade när det gäller problematisk skolfrånvaro. En otillgänglig lärmiljö är en av flera faktorer som påverkar. Eftersom principen om universell utformning främst används vid nybyggnation sker anpassningar i lärmiljön oftast på individnivå och när behov uppstår. I överlämningen mellan grund- och gymnasieskola görs anpassningen först när en elev är på plats, vilket i sin tur kan påverka elevens rätt till utbildning. Riktade medel för tillgänglighetsanpassning skulle möjliggöra att skolans lärmiljöer i högre grad görs tillgängliga för alla.

Arbetet med tillgänglig information står inför fortsatta utmaningar. Det digitala utanförskapet gör sig särskilt påtagligt bland nyanlända och vissa personer med funktionsnedsättning, vilket innebär sämre tillgång till kommunens tjänster samtidigt som det försvårar delaktighet, etablering på arbetsmarknaden och integration. Att kommunens interna arbets- och kommunikationsplattformar inte är tillgängliga i tillräcklig utsträckning kan vidare leda till begränsad möjlighet till kommunikation och delaktighet för anställda med funktionsnedsättningar.

Mål och resultat

1. Demokrati

Skapa jämlika möjligheter till delaktighet och inflytande

Delmål	Bedömning
1.1 Samverkansinitiativ Lunds kommun ska öka antalet samverkansinitiativ med idéburen sektor i Lund.	 Kommer att klara målet
1.2 Tillgänglig information Lunds kommun ska säkerställa att det finns tillgänglig och begriplig information på Lunds kommuns webbplatser, intranät och dokument för att de som bor och verkar i Lund ska förstå sina rättigheter, samt ges möjlighet att delta i och förstå beslut som berör den egna livssituationen.	 Osäkert
1.3 Rättigheter för vissa grupper Lunds kommun ska stärka rättigheterna för barn, personer med funktionsnedsättning och nationella minoriteter med utgångspunkt från barnkonventionen, konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, samt minoritetslagstiftningen och språklagen.	 Osäkert
1.4 Hög kunskapsnivå Lunds kommunkoncern ska ha hög kunskapsnivå om mänskliga rättigheter och social hållbarhet.	 Kommer att klara målet

Prioriterat område - Utbildning och lärande

Enligt skollagen har alla barn i Sverige rätt till utbildning och varje skola ansvarar för att skapa de bästa förutsättningarna för elevers lärande. Det finns ett starkt samband mellan individens utbildningsnivå och deras möjlighet att få ett arbete och en god hälsa. Föräldrars utbildningsbakgrund är den enskilt viktigaste faktorn för elevers skolresultat och en fullföljd gymnasieutbildning den viktigaste faktorn för en varaktig förankring på arbetsmarknaden. Andra faktorer som kan påverka elevers skolresultat är anhöriga och kompisar som stöttar och uppmuntrar samt lärare som engagerar sig.

Händelser från året

Studieresultaten i årskurs nio och på de nationella gymnasieprogrammen på de kommunala gymnasieskolorna i Lund är totalt sett goda. Eleverna i Lunds kommun fortsätter att prestera på en hög nivå jämfört med rikssnittet. Men drygt 9 procent av flickorna och 9 av pojkarna i grundskolan uppfyllde inte betygsriterierna för minst betyg E i svenska, svenska som andraspråk, matematik eller engelska under 2023. Totalt sett tar en något större andel flickor än pojkar gymnasieexamen (1,4 procent) och har en högre genomsnittlig betygspoäng (0,9 betygspoäng högre) vid de kommunala gymnasieskolorna i Lund. Könsskillnaden vad gäller andel elever som tar examen har minskat över tid, och är mindre än i riket. Variationen är dock stor mellan gymnasieskolorna och programmen i Lund.

Skolfrånvaron i kommunen är en fortsatt utmaning som innebär att eleverna inte får den utbildning de har rätt till. På sikt kan skolfrånvaro leda till långvarig psykisk och fysisk ohälsa och sämre förutsättningar på arbetsmarknaden. Problematisk skolfrånvaro definieras som frånvaro i sådan omfattning att frånvaron riskerar att ha negativ inverkan på elevens utveckling mot utbildningens mål. Det innefattar all frånvaro, det vill säga både giltig och ogiltig frånvaro samt sammanhängande och upprepad frånvaro.

Andelen flickor med omfattande frånvaro på högstadiet (30 procent eller mer) är högre än motsvarande andel bland pojkar. Läsåret 22/23 hade drygt 8 procent av högstadies flickorna och knappt 5 procent av pojkarna en högre frånvaro än 30 procent.

Under hösten beviljades Lunds kommun medel till en förstudie från Europeiska socialfonden (ESF). Ansökan vilade på resultatet av en omfattande kartläggning kring problematisk skolfrånvaro i Lund som färdigställdes 2022. Rapporten visade på behov av att tydliggöra roller och ansvar mellan berörda verksamheter. Förstudien blir därför ett viktigt steg i att ta arbetet vidare. ESF-projektet kommer fokusera på att ta fram förslag på samverkansformer inom den operativa verksamheten samt förslag på insatser på individ-, social, skol- och organisationsnivå. Förstudien ska också resultera i ett samlat underlag för ytterligare en ansökan där de föreslagna arbetssätten testas i praktiken.

Parallellt med arbetet ovan har grunden lagts för att under våren 2024 starta upp Lunds första skolsociala team på Norra Fäladen. Det är ett pilotprojekt som kommer att följas och utvärderas med ambitionen att starta upp fler skolsociala team där det finns behov. Ett skolsocialt team är ett samarbete med personal från skolan och socialtjänsten som samverkar för trygghet och studiero och för att öka elevernas närvaro i skolan. Genom att delta i skolsociala team får socialtjänsten förutsättningar att i ett tidigt skede arbeta tillitsskapande och förebyggande.

Av skollagen framgår att skolan ska vara likvärdig för alla och sträva efter att uppväga

skillnader i barns och elevers förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. För att kompensera för nämnda skillnader i förutsättningar i Lund fördelar skolnämnderna medel utifrån bland annat föräldrars utbildningsbakgrund och elevens betyg från grundskolan. Under 2023 har en analysmodell för intersektionell jämställdhetsanalys testats i gymnasieskolan i syfte att skapa bättre förutsättningar för att fler elever ska lyckas i skolan. I analysmodellen ingår förutom kön bland annat modersmål, föräldrars utbildningsbakgrund samt funktionsnedsättning.

Utmaningar och möjligheter

I skolans uppdrag ingår att tillgodose barnets rätt till utbildning. För att barn ska lyckas i skolan krävs ett samlat stöd från hela samhället. Det kan röra sig om maten som serveras i skolan, trygga vägar till och från skolan, stöd till vårdnadshavarna, skolgårdar som uppmuntrar till rörelse samt skolbyggnader som är anpassade för undervisningen. I kommande arbete med social hållbarhet och framför allt målsättningarna inom utbildning och lärande, behöver perspektivet kring ett samlat stöd stärkas.

Statistiken över skolfrånvaro brister, vilket försvårar arbetet med att få fram en korrekt bild av problematikens omfattning och om målgrupperna. Bristerna beror bland annat på felregistrering och oavslutade ärenden, men troligen också på en underrapportering. Statistiken är redovisad uppdelad på kön men bara till viss del analyserad utifrån jämställdhet och övriga diskrimineringsgrunder. Under kommande projekt blir det därför av vikt att fördjupa analyserna av vad som behöver göras för olika målgrupper. Ska exempelvis insatser för flickor respektive pojkar designas olika?

Det finns en väl utarbetad samverkan kring det förebyggande arbetat riktat till barn och unga i Lund mellan skola, kultur och fritid samt socialtjänst. Det har varit en viktig förutsättning för att identifiera utmaningar i arbetet mot problematisk skolfrånvaro och är en motor i pågående och kommande projekt.

Mål och resultat

2. Utbildning och lärande

Skapa jämlika förutsättningar för ett livslångt lärande

Delmål	Bedömning
2.1 Livslångt lärande Lunds kommun ska skapa jämlika förutsättningar för ett livslångt lärande.	 Osäkert
2.2 Unga utan sysselsättning I Lund ska arbetet med unga som vare sig arbetar eller studerar stärkas.	 Osäkert
2.3 Meningsfull fritid I Lunds kommun ska arbetet stärkas för att fler barn och unga ska ha en meningsfull fritid. Barn från studieovana hem och från mindre gynnsamma socioekonomiska förhållanden ska särskilt uppmärksammas.	 Kommer att klara målet
2.4 Samverkan skola och fritid Lunds kommun ska skapa förutsättningar för samverkan mellan formellt och informellt lärande på fritiden, på skoltid och i nära anslutning till skoldagen.	 Osäkert

Prioriterat område - Levnadsvanor

Rätten till hälsa är en grundläggande mänsklig rättighet. Tillsammans med regionerna ansvarar kommuner för merparten av de välfärdstjänster som har betydelse för befolkningens hälsa genom hela livet. Folkhälsoarbetet handlar om att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa hos hela befolkningen, vilket i sin tur är en förutsättning för att individer ska klara skolan, arbeta, leva självständigt och bidra till samhällets utveckling. Hälsoläget och förutsättningarna för att må bra är samtidigt ojämnt fördelad bland befolkningen.

Målområdet omfattar arbetet med att främja hälsosamma vanor genom hela livet, med fokus på såväl fysisk som psykisk hälsa, föräldraskapsstöd, mat och måltider, tillgången till hälsofrämjande miljöer och aktiviteter samt bruk av bland annat alkohol och narkotika. Nedan analyseras framför allt utvecklingen kring delmål 3.5 Psykisk och fysisk hälsa, med fokus på barn och unga. Mer information om arbetet med delmål 3.6. ANDTS finns på sida 56.

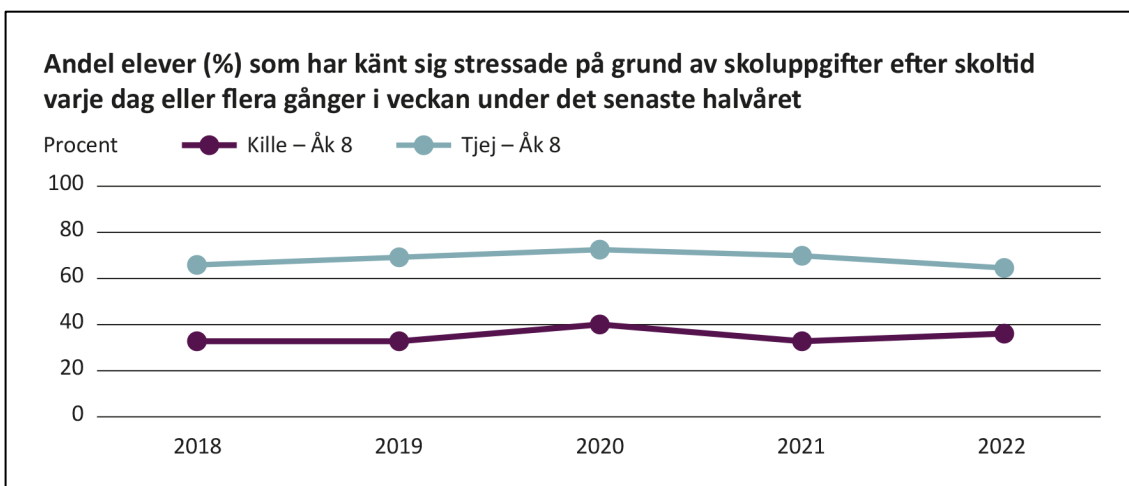
Händelser från året

Utmaningen med en ökad psykisk ohälsa, särskilt bland unga, har uppmärksammats under de senaste två decennierna. Enligt Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen är oro, ångest, nedstämdhet, depression samt stress och sömnsvårigheter de diagnoser som ökar mest. Ökningen bedöms vara reell, även om såväl bättre tillgång till vård som minskat tabu kring ämnet också tros ligga bakom statistiken. Forskning från både Linköpings universitet och Lunds universitet understryker behovet av att undvika att sjukdomsförklara vardagliga problem, samt vikten av att studera och analysera positiva och negativa aspekter av måendet.

Forskningsprojektet Välbefinnande i skolan (Maurer, Hoff & Daukantaitė, 2023) har undersökt psykiskt välbefinnande och psykisk ohälsa bland gymnasieelever i Lund, Malmö och Stockholm. Resultaten kategoriseras efter sex olika psykiska hälsoprofiler: fullständig psykisk hälsa, måttlig psykisk hälsa, sårbar, mycket symptom med viss positiv funktion och mycket dålig psykisk hälsa. Av 846 deltagare upplever 683 (81 procent) höga till måttliga grader av psykiskt välbefinnande, och 78 (9 procent) höga grader av psykisk ohälsa (stress, ångest och depression). I gruppen med mycket dålig psykisk hälsa är majoriteten flickor.

Att en majoritet av barn och unga mår bra, samtidigt som vissa grupper och vissa symptom sticker ut, ligger i linje med de senaste årens undersökningar i Lunds skolor. På gymnasieskolorna erbjuds alla elever i årskurs 1 ett hälsosamtal med den medicinska elevhälsan. Av de elever som deltog i samtalen under 2023 (cirka 80 procent) skattade 93 procent sin hälsa som god eller mycket god.

På högstadieskolorna visar resultat från elevenkäten LUNK att framför allt flickor i årskurs 8 upplever en hög nivå av stress på grund av skoluppgifter. År 2022 uppgav 65 procent av flickorna och 36 procent av pojkarna i årskurs 8 att de varit stressade varje dag eller flera gånger i veckan under det senaste halvåret. Det innebär en minskning med 5 procentenheter för flickor och en ökning med 3 procentenheter för pojkar jämfört med 2021. 33 procent av flickorna i årskurs 8 uppgav dessutom att de haft huvudvärk varje dag eller flera gånger i veckan under det senaste året (både 2021 och 2022). Motsvarande siffror för pojkar var 12 och 16 procent.

Figurtext: Diagrammet visar hur stor andel av flickorna och pojkarna i årskurs 8 på högstadiet i Lund som har känt sig stressade på grund av skoluppgifter efter skoltid varje dag eller flera gånger i veckan under det senaste halvåret mellan 2018 och 2022. Källa: LUNK

Arbetet med Youth Awareness of Mental Health (YAM) fortsätter och har hittills genomförts på hälften av Lunds högstadieskolor. Yam är en suicidförebyggande åtgärd som har god evidens när det gäller att stärka förmågan att handskas med egna och andras känslor. Ambitionen är att antalet skolor som får Yam ska öka under 2024. En utmaning är att instruktörer slutar, vilket försvårar möjligheten att genomföra Yam i den utsträckning som önskas.

Den psykiska och fysiska hälsan är starkt relaterade till varandra. Under 2023 har den hälsofrämjande satsningen för personer med funktionsnedsättning och äldre personer fortsatt. Kommunen har till exempel arbetat med att inkludera anpassad grundskola i skolidrottsföreningar och ofrivillig ensamhet bland äldre är fokusområden för två samverkansavtal med idéburen sektor. Vidare har suicidprevention varit ett fokusområde inom ramen för LSS-verksamheten.

Utmaningar och möjligheter

Den samlade bilden är att majoriteten av barn och unga i Lund mår bra, men att det finns stora skillnader mellan olika grupper. Flickor är överrepresenterade vad gäller symtom som ångest, stress, depression samt ätstörningar. Samtidigt är suicid fortsatt den vanligaste dödsorsaken för män i åldrarna 24 till 44 år, nationellt sett. Under perioden 2017 till 2021 var antalet suicid per 100 000 invånare (15 år eller äldre) i Lund dubbelt så många för män (14,6) jämfört med för kvinnor (7,3).

Flera faktorer påverkar barns och ungas psykiska hälsa. Det handlar om bland annat hemmiljö, föräldrarnas mående, fritid, skolmiljö och tillgång till fysisk aktivitet. I det främjande och förebyggande arbetet krävs därför ett fortsatt samarbete och insatser på många olika arenor. För gymnasieskolorna är ett utvecklingsområde framåt att prata mer om välmående och öva på att sätta ord på det som får en att må bra. Även ökad kunskapen om den psykiska hälsan hos barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar behöver stärkas i det fortsatta arbetet.

Mål och resultat

3. Levnadsvanor

Främja hälsosamma vanor genom hela livet

Delmål	Bedömning
3.1 Ekonomisk tillgänglighet Lunds kommun ska arbeta för att öka den ekonomiska tillgängligheten till hälsofrämjande miljöer och aktiviteter.	 Kommer att klara målet
3.2 Jämlikhet i fysisk planering Lunds kommun ska i sin fysiska planering säkerställa mer jämlik och jämställd tillgång till grönska och friluftsområden, gång- och cykelvägar, rekreation och spontanidrottsplatser, skolgårdar och idrottsanläggningar.	 Osäkert
3.3 Måltider och livsmedel I Lunds kommun ska samtliga måltider och val av livsmedel bidra till bättre matvanor, vara likvärdiga inom kommunens olika verksamheter samt vara framställda under goda arbetsförhållanden.	 Osäkert
3.4 Föräldraskapsstöd Lunds kommun ska erbjuda alla vårdnadshavare olika former av stöd under barnets hela uppväxt.	 Kommer att klara målet
3.5 Psykisk hälsa och fysisk aktivitet I Lunds kommun ska den psykiska hälsan och den fysiska aktiviteten öka.	 Riskerar att ej klara målet
3.6 ANDTS Lunds kommun ska arbeta för att förebygga spelmissbruk och antalet barn och unga som börjar använda narkotika och dopningsmedel eller debuterar innan 18 års ålder med alkohol och tobak ska minska.	 Osäkert

Prioriterat område - Arbete och sysselsättning

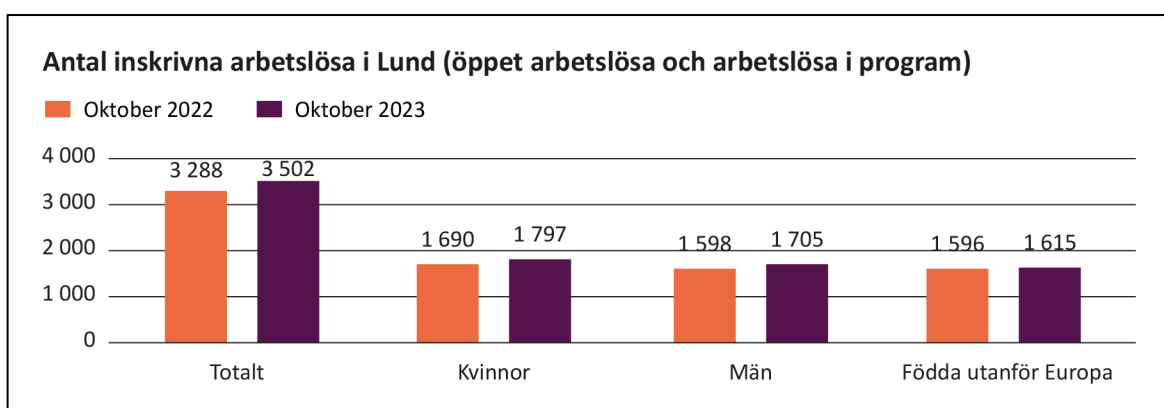
Målområde Arbete och sysselsättning omfattar såväl det interna arbetet med lika rättigheter och möjligheter för kommunalanställda som arbetet med minskad arbetslöshet, ökad inkludering och stärkt kompetensförsörjning genom samverkan. En analys av arbetet med delmålen, 4.2 Diskriminering, arbetsförhållanden, anställningsvillkor och utveckling och 4.4 Hälsa, olycksfall och arbetsmiljö, finns i Lunds kommuns personalredovisning. En beskrivning och analys av kommunens samlade arbete för en minskad arbetslöshet kan framför allt läsas i Lunds kommuns årsredovisning, i relation till kommunfullmäktigemålet Fler lundabor i arbete.

Hållbarhetsredovisningen fokuserar i första hand på en analys kopplad till etableringen på arbetsmarknaden i Lund utifrån ett jämlikhets- och inkluderingsperspektiv.

Rätten till arbete understryks i flera internationella konventioner och innebär en skyldighet för staten att vidta åtgärder som syftar till att avskaffa arbetslösheten. FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter har i sina rekommendationer lyft att Sverige behöver arbeta mer med de skillnader som finns mellan olika gruppers möjlighet att få rätten till arbete tillgodosedd.

Händelser från året

Andelen arbetslösa i Lund är oförändrad vid jämförelse mellan 2022 och 2023, – 4,6 procent i åldersgruppen 16–64 år enligt uppgifter från SCB. Vid kvartalsvisa jämförelser syns dock en tendens till en ökning under sista kvartalet 2023. Med hänsyn till att antalet Lundabor ökade med nästan 2000 personer under 2023 har även *antalet* arbetslösa ökat något. I oktober 2023 var det totala *antalet* arbetslösa inskrivna på Arbetsförmedlingen i Lund 3 502 personer, vilket innebär en ökning med 214 personer jämfört med oktober 2022. Ökningen består av i princip enbart kvinnor (197 kvinnor och 7 män). 46 procent av de inskrivna arbetslösa var födda utanför Europa.

Figurtext: Diagrammet visar skillnaden i antalet arbetslösa i Lund mellan oktober 2022 och oktober 2023, fördelat på grupperna kvinnor, män och personer födda utanför Europa. En ökning kan ses i samtliga grupper, men den är störst för gruppen kvinnor. Källa: Arbetsförmedlingens månadsstatistik.

Antalet långtidsarbetslösa personer i Lunds kommun har totalt sett minskat sedan januari 2022. Minskningen är något större för män än för kvinnor, vilket främst beror på att antalet kvinnor som varit arbetslösa i mer än 12 månader ökat något under 2023 (från 783 i januari till 825 i december).

Funktionsnedsättning

Arbetskraftsdeltagandet för personer med funktionsnedsättningar har legat på en låg nivå under de senaste trettio åren, oavsett ekonomisk konjunktur. En delförklaring till detta är att personer med en funktionsnedsättning, som innebär nedsatt arbetsförmåga, ingår i gruppen som enligt Arbetsförmedlingen har en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Långt ifrån alla funktionsnedsättningar innebär emellertid en nedsatt arbetsförmåga, och av SCB:s rapport Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning (2022) framgår att en av tre personer med funktionsnedsättning någon gång utsatts för diskriminering i arbetslivet.

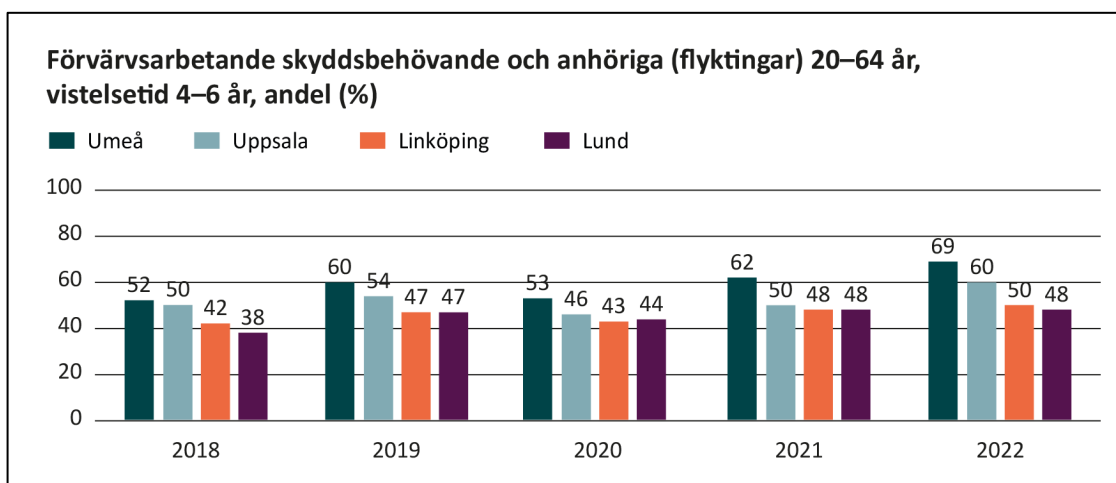
Sverige har ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Artikel 27 i konventionen ställer krav på att personer med funktionsnedsättning ska ha lika möjligheter att skaffa sig ett arbete som andra människor.

I Lund var 471 personer med en funktionsnedsättning inskrivna på Arbetsförmedlingen i oktober 2023 (58 fler jämfört med samma månad 2022). Den höga arbetslösheten bland personer med funktionsnedsättning och det faktum att få i gruppen tar del av insatser är ett av fem fokusområden för kommunens fortsatta arbete med att öka inkludering på arbetsmarknaden.

Utomeuropeisk bakgrund

Att vara född utanför Europa eller att ha utomeuropeisk bakgrund är en annan faktor som påverkar individers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden negativt. Kort utbildningsbakgrund, språkliga hinder och diskriminering baserad på hudfärg eller utländskt klingande namn är några förklaringar.

Andelen förvärvsarbetande flyktingar som varit i Sverige i fyra till sex år har sedan 2018 varit något lägre i Lund jämfört med Uppsala och Umeå, men i paritet med Linköping (tre kommuner som har haft ett liknande antal kommunmottagna flyktingar som Lund). Könsskillnaden är påtaglig inom gruppen i samtliga kommuner. I Lund förvärvsarbetade 57 procent av männen och 37 procent av kvinnorna under 2022.

Figurtext: Diagrammet visar andelen förvärvsarbetande flyktingar i Umeå, Uppsala, Linköping och Lund. Källa: Kolada N02994. Med skyddsbehövande och deras anhöriga avses personer som sökt asyl och fått uppehållstillstånd, deras anhöriga samt kvotflyktingar. Personerna har bott i Sverige 4 till 6 år. Siffrorna är avrundade till närmsta heltal.

Utmaningar och möjligheter

Nationellt har sammansättningen av de arbetslösa förändrats under de senaste 15 åren. Allt fler av de som är inskrivna på Arbetsförmedlingen står långt ifrån arbetsmarknaden och bedöms tillhöra gruppen med svag konkurrensförmåga. I gruppen ingår personer som har högst förgymnasial utbildning, personer födda utanför Europa, personer som har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt äldre personer, 55 till 64 år. I slutet av 2022 bedömdes närmare 75 procent av alla inskrivna arbetslösa tillhöra denna grupp, jämfört med omkring 50 procent år 2010. Utvecklingen i Lund följer samma trend med en ökning av antalet arbetslösa med svag konkurrensförmåga i förhållande till antalet övriga arbetslösa. Genom att fortsätta utveckla såväl befintliga som nya insatser, har kommunen goda förutsättningar att bidra till en ökad inkludering på arbetsmarknaden.

En insats som förväntas kunna stärka möjligheterna på arbetsmarknaden för personer med utländsk bakgrund i allmänhet och utomeuropeisk bakgrund i synnerhet, är de nya arbetsmarknadsinsatserna inom vuxenutbildningen som har utvecklats under 2023. Det rör sig bland annat om branschriktade SFI-utbildningar, med inriktningarna undersköterska samt servicemedarbetare inom vård och omsorg. En ökad samverkan mellan olika aktörer på området och inom kommunen har varit en framgångsfaktor. Samordning krävs för att nå högre måluppfyllelse och på sikt bör fler inkluderas i samverkan.

Den kommunala feriepraktiken är ett exempel på en insats som bidrar till att stärka möjligheterna för personer med funktionsnedsättning på arbetsmarknaden. Varje sommar erbjuds ett stort antal ungdomar i årskurs 9 samt årkurs 1 och 2 på gymnasiet en praktikplats genom kommunen. Sedan ett par år tillbaka riktas insatsen även till unga vuxna med funktionsnedsättning fram till det år de fyller 21 år. Resultaten visar på en positiv utveckling. Under 2023 tog 50 ungdomar med funktionsnedsättning del av insatsen. Trots framgångarna påpekar representanter i det kommunala funktionsrättsrådet att det finns behov av att kontinuerligt utveckla och anpassa feriepraktikprogrammet.

Mål och resultat

4. Arbete och sysselsättning

Ökad etablering på arbetsmarknaden

Delmål	Bedömning
4.1 Minskad arbetslöshet Lunds kommunkoncern ska vara en aktör som arbetar inkluderande och ska tillsammans med andra aktörer ge ett samlat stöd för att arbetslösheten ska minska och inkluderingen öka bland Lunds invånare.	Osäkert
4.2 Diskriminering, arbetsförhållanden, anställningsvillkor och utveckling I Lunds kommunkoncern ska arbetsplatser kännetecknas av respekt för alla människors lika värde och frihet från diskriminering. Alla medarbetare ska behandlas likvärdigt vad gäller arbetsförhållanden, anställningsvillkor och utvecklingsmöjligheter.	Kommer att klara målet
4.3 Kompetensförsörjning Lunds kommun ska stärka samverkan med Arbetsförmedlingen för att kompetensförsörjningen till arbetsgivare inklusive Lunds kommun ska klaras av.	Kommer att klara målet
4.4 Hälsa, olycksfall och arbetsmiljö Lunds kommun ska arbeta systematiskt för att främja hälsa, förebygga ohälsa och olycksfall samt för att uppnå en god social, organisatorisk och fysisk arbetsmiljö.	Kommer att klara målet

Prioriterat område - Boende och närmiljö

Hur samhällen och fysiska miljöer planeras och utformas påverkar människors välbefinnande och livsvillkor på många olika sätt. Den fysiska planeringen är till exempel avgörande för att möjliggöra en geografiskt rättvis fördelning av samhällsviktig service samt hälsofrämjande miljöer. Den fysiska miljön lägger också grunden för människors möjlighet att förflytta sig till och från bland annat arbetet, skolan och fritidsaktiviteter.

Under 2023 har Lunds kommun på flera sätt vidareutvecklat sitt arbete med att stärka den sociala hållbarheten i och genom samhällsplaneringen. I följande avsnitt analyseras särskilt framgångar och utmaningar i relation till delmålen 5.1 Jämlig stadsutveckling och 5.5 Fysisk tillgänglighet, men också delar av 5.4 Möten, rekreation och trygghet.

Händelser från året

Mobilitet handlar om människors möjlighet att transportera sig till exempelvis sin arbetsplats eller en sjukvårdsinrättning och är på så vis en förutsättning för individers möjlighet att ta del av mänskliga rättigheter, så som rätten till arbete eller rätten till hälsa. Att arbeta i linje med delmål 5.1 för att skapa en jämlig och jämställd tillgång till kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar är med andra ord ett viktigt steg i arbetet med att säkerställa alla människors tillgång till sina rättigheter.

Kollektivtrafiken i Lund har genomgått en rad förändringar under året. I december invigdes den nya tågstationen vid Klostergården. Stationen innebär förbättrade pendlingsmöjligheter samt gör det möjligt att resa direkt med pågatåg mellan bland annat Stångby, Gunnesbo och Klostergården. Stationen förväntas också bidra till förbättrade möjligheter för många att resa kollektivt till de idrotts- och fritidsarrangemang som äger rum i närheten. Samtidigt har ett antal tillgänglighetsutmaningar identifierats kring stationen, då det bland annat saknas hissar och ändamålsenliga parkeringsplatser för personer med rörelsenedsättning.

Under 2023 har nya eldrivna stadsbussar tagits i bruk av Skånetrafiken i Lund, vilka förväntas bidra till såväl förbättrad luftkvalitet som lägre bullernivåer. Bussarna har emellertid påvisats bristfälliga vad gäller fysisk tillgänglighet. Bland annat saknas utrymme för ledarhundar och de fällbara sittplatserna har tagits bort, vilket gör att resenärer behöver ställa ifrån sig hjälpmedel för att ta sig till avsedda sittplatser. Under hösten har representanter från kommunen och funktionsrättsrådet deltagit i dialoger med Skånetrafiken kring utmaningarna.

Inom ramen för arbetet med Klimatneutrala Lund 2030 har invånarnas resvanor på Klostergården undersökts, bland annat i syfte att säkerställa tryggheten längs med stråk till kollektivtrafik samt gång- och cykelvägar. Undersökningen har genomförts genom workshops tillsammans med lokala aktörer samt genom en enkät till boende. Arbetet har exempelvis resulterat i att kommunen nu undersöker möjligheterna att ändra belysningen i stadsdelen, för att gynna den upplevda tryggheten och minska energianvändningen. Under 2024 kommer även en cykelskola för skolbarn i området att anordnas.

I samband med revideringen av Lunds översiktsplan har dialoger med totalt omkring 1 400 barn och unga genomförts. Dialogarbetet har bestått av workshops i förskole- och skolklasser, samt en omfattande digital enkätundersökning som spridits till samtliga grund- och gymnasieskolor i kommunen. I enkäten fick respondenterna uppge vad de

anser vara viktigast för dem i den fysiska miljön. Resultatet visar att alternativet "bra kollektivtrafik så att jag kan åka dit jag vill" är det viktigaste för barn i åldrarna 13 till 15 och 16 till 19, medan "platser med mycket träd, buskar och gräs" är viktigast för barn i åldrarna 0 till 9 och 10 till 12.

0-9 år	10-12 år	13-15 år	16-19 år
1 Platser med mycket träd buskar och gräs (47 %)	1 Platser med mycket träd buskar och gräs (40 %)	1 Bra kollektivtrafik så att jag kan åka dit jag vill (49%)	1 Bra kollektivtrafik så att jag kan åka dit jag vill (63%)
2 Platser där jag kan få lugn och ro (32%)	2 Platser där jag kan få lugn och ro (34%)	2 Platser där jag kan se och träffa många människor (43%)	2 Platser med mycket träd buskar och gräs (45 %)
3 Platser <i>utomhus</i> där jag kan träna och röra på mig (31%)	3 Platser <i>utomhus</i> där jag kan träna och röra på mig (34%)	3 Kafeer eller restauranger (35 %)	3 Kafeer eller restauranger (37 %)

Figurtext: Bilden illustrerar de tre viktigaste sakerna i den fysiska miljön för barn i åldersgrupperna 0–9 år, 10–12 år, 13–15 år och 16–19 år.

Utmaningar och möjligheter

Tillgängligheten i kollektivtrafiken utmanas ständigt. Det har inte minst händelserna under 2023 tydliggjort, bland annat i form av utmaningar kring bristande tillgänglighet kopplat till de nya stadsbussarna och den nya stationen på Klostergården.

Kollektivtrafik anses vara särskilt viktig för personer med funktionsnedsättning, som kan ha en begränsad tillgång till andra färdmedel. En fördjupad förståelse för de funktionshinder som uppstår i kollektivtrafiken är central i det fortsatta arbetet, för att minska riskerna för social exkludering och för alla människors tillgång till sina rättigheter. Kommunen har en viktig roll i att möjliggöra och bidra till dialoger mellan målgruppen och Skånetrafiken, utöver att åtgärda de hinder för tillgänglighet som identifieras på kommunal mark.

En fortsatt och framtida utmaning för kommunen är att växa genom förtätning utan att påverka tillgången till värdefulla grönområden negativt, bland annat till följd av alltmer kompakta bostadsgårdar och fler invånare som använder grönområdena. De genomförda dialogerna med barn och unga som beskrivs ovan, visar att gröna miljöer är särskilt efterfrågade av och viktiga för barn i de yngre åldrarna. Enligt Folkhälsomyndigheten har andelen barn som vistas i grönområden på daglig basis minskat från 78 procent till 49 procent mellan åren 2003 och 2019. Till följd av att barns rörelsefrihet minskat drastiskt de senaste decennierna, har förskole- och skolgårdar fått allt större betydelse. Skolgårdar är de utemiljöer som barn har störst chans att utnyttja i vardagen. Forskning visar samtidigt att skolgårdar i Sverige minskar i storlek till följd av förtätning och högre krav på effektivt markutnyttjande. Friytan som förskole- och skolgårdar i regel ger upphov till kan därför anses extra viktig att bevara och utveckla i takt med ökad förtätning. Lunds kommun arbetar med detta utifrån politiskt beslutade riktlinjer för utemiljön på förskole- och skolgårdar. Läs mer på sidan 59.

Mål och resultat

5. Boende och närmiljö (social hållbarhet)

Hela Lund ska leva och utvecklas

Delmål	Bedömning
5.1 Jämlig stadsutveckling Lunds kommun ska i stadsutvecklingen skapa jämlig och jämställd tillgång till kollektivtrafik, aktiva transporter och service.	Osäkert
5.2 Plan- och exploateringsprocesser Lunds kommun ska i plan- och exploateringsprocesser aktivt arbeta för att främja social hållbarhet.	Kommer att klara målet
5.3 Bostadsbehov Lunds kommun ska ha ett brett utbud av bostäder och arbeta för att tillgodose bostadsbehov för människor som befinner sig i olika faser av livet, har olika preferenser och olika ekonomiska förutsättningar.	Osäkert
5.4 Möten, rekreation och trygghet I Lund ska stadsplaneringen sträva mot att skapa en blandad och jämlig kommun, med inkluderande platser för möten, aktivitet och rekreation med hög trygghet.	Osäkert
5.5 Fysisk tillgänglighet I Lunds kommun ska det som byggs nytt, byggs om eller ändras utformas utifrån principerna om universell utformning. Det innebär bland annat att från början ta hänsyn till alla användares behov istället för att göra anpassningar i efterhand. Gällande regler för tillgänglighet ska uppfyllas och befintliga hinder för tillgänglighet ska successivt tas bort.	Osäkert
5.6 Hälsoskadliga ämnen, luft, buller och strålning I Lunds kommun ska inte kommuninvånarna utsättas för hälsoskadliga ämnen, luftpartiklar, buller eller strålning.	Osäkert

Prioriterat område - Jämställdhet

Jämställdhet innebär att alla, oavsett kön, ska ha samma makt och möjlighet att påverka samhället och sina egna liv. Jämställdhet är ett viktigt område för att uppnå jämlika livsvillkor och ett jämställdhetsperspektiv ska genomsyra alla målområden i program för social hållbarhet.

I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna framgår att alla människor är berättigade till alla rättigheter och friheter utan åtskillnad eller diskriminering av något slag. I såväl Lund som i andra kommuner finns emellertid exempel inom samtliga samhälls- och verksamhetsområden på hur kön är en av flera faktorer som orsakar en åtskillnad i tillgången till rättigheter.

En analys av måluppfyllelsen för delmål 6.1 Likvärdig lön går att läsa i Lunds kommuns personalredovisningen. Målet omfattar kommunorganisationen, inte Lund som geografiskt område. För mer information om arbetet med delmål 6.2 Våld i nära relationer, se sidan 58 i denna hållbarhetsredovisning.

Händelser från året

I mars 2023 startade forskningsprojektet Jämställdhetsintegrering – från en byråkratisk process till ett ”görande” som skapar reella skillnader, där en forskare följer Lunds kommuns arbete med jämställdhet. Projektet pågår fram till och med våren 2026, och förväntas bidra med viktiga lärdomar om framgångsfaktorer och utmaningar i arbetet.

I utredningen om en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) föreslås ett tillägg om jämställdhet som mål i lagens portalparagraf. Mot denna bakgrund har Sveriges kommuner och regioner (SKR) under de senaste åren bedrivit ett pilotprojekt för Jämställd socialtjänst. Representanter från Lunds kommun har under 2023 medverkat i en referensgrupp, som ska komma med synpunkter på det stödmaterial som projektet tar fram.

Under året har Lunds kommun tagit beslut om och börjat arbetet med delade fakturor för förskola och fritidshem till separerade vårdnadshavare med gemensam vårdnad. För olikkönade vårdnadshavare kan detta anses vara viktigt utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Kvinnor tar generellt sett större ansvar för det obetalda omsorgsarbetet, samtidigt som de i snitt har en lägre disponibel inkomst än män. De delade fakturorna kan i allmänhet också bidra till färre konflikter om ekonomi mellan såväl olikkönade som samkönade vårdnadshavare.

Lunds kommun blev i en ranking av branschtidningen Sport & Affärer utsedd till Sveriges tredje bästa idrottskommun inom jämställdhet 2023/2024, efter Linköping på första plats och Umeå på andra plats. Bakom placeringen ligger bland annat ett strategiskt arbete för ökad jämställdhet inom kommunens idrottsliv. I Lund genomförs 44 procent av alla deltagartillfällen inom idrotten av tjejer i åldrarna sju till 20, vilket är höga siffror nationellt sett. Det visar sig också i elitidrottandet på damsidan, där Lund har fyra lag i högsta serien, vilket bara Stockholm och Göteborg överträffar. Elitföreningar pekar på jämställdhetsarbetet som en faktor i deras framgångar, och unga kvinnor i ledarpositioner lyfts fram som en viktig del i flickors idrottande. Den nya gymnastikhallen Hjördishallen som invigdes i början av 2023 bidrar också till att stärka framför allt tjejers idrottsutövande i kommunen.

Utmaningar och möjligheter

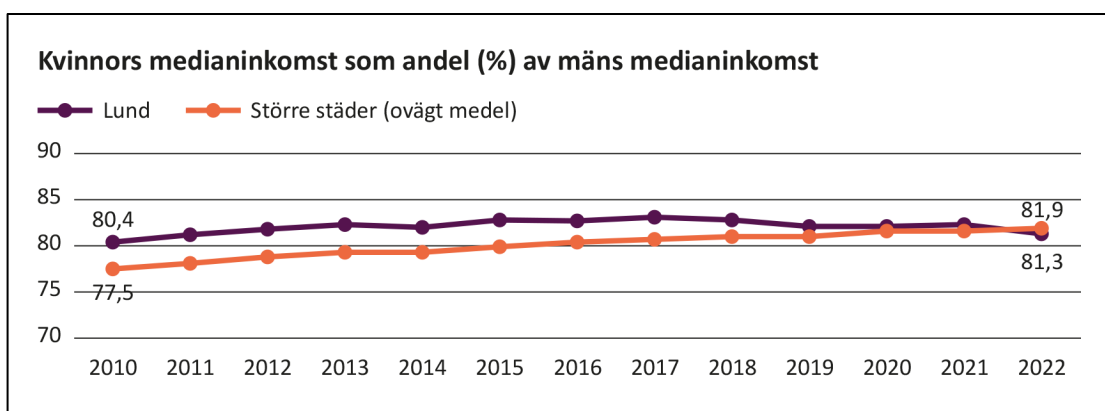
Flera utmaningar och möjligheter kopplat till jämställdhet är beskrivna i relation till övriga målområden i program för social hållbarhet. I detta avsnitt ges ytterligare exempel på utmaningar kopplat till områdena Arbete och sysselsättning samt Boende och närmiljö.

Trots de framsteg som gjorts över tid när det gäller ekonomisk jämställdhet, har det genomsnittliga gapet i disponibel inkomst mellan kvinnor och män i Sverige varit relativt oförändrat sedan 1995 (omkring 20 procent). Den nationella trenden är att kvinnor närmar sig män när det gäller löner men att män drar ifrån när det gäller inkomst av kapital, till exempel räntor och aktieutdelning.

Bidragande orsaker till de bestående inkomstskillnaderna är att kvinnor i genomsnitt fortfarande arbetar deltid i högre grad, har högre sjukfrånvaro och tar ut mer föräldraledighet. Vidare är löneläget betydligt lägre och tillfälliga anställningar förekommer i högre grad i kvinnodominerade yrken.

En rapport från Jämställdhetsmyndigheten visar hur kvinnor med funktionsnedsättning har ytterligare sämre förutsättningar till delaktighet på arbetsmarknaden i jämförelse med män. För kvinnor med funktionsnedsättning innebär villkoren i arbetslivet lägre inkomster och sämre möjligheter till ekonomisk självständighet.

Inkomstskillnaden mellan kvinnor och män som bor i Lund har varit i princip helt oförändrad det senaste decenniet, med en något negativ trend (ökade skillnader) sedan 2017.

Figurtext: Diagrammet visar hur stor inkomstskillnaden har varit mellan kvinnor och män i Lund mellan år 2010 och 2022. Skillnaden har varit mellan 19,6 och 18,7 procent. Källa: Kolada N00952. Nettoinkomsten är summan av alla skattepliktiga och skattefria inkomster som förvärvs- och kapitalinkomster och transfereringar minus skatt och övriga negativa transfereringar.

En konsekvens av den ekonomiska ojämställdheten är att kvinnor och män har olika förutsättningar på bostadsmarknaden, vilket i förlängningen påverkar möjligheten att få rätten till en god och ändamålsenlig bostad tillgodosedd.

Ett exempel på detta är att kvinnors medianinkomst i snitt räcker till 17 procent mindre boyta jämfört med mäns medianinkomst. Ett annat exempel är att en ensamstående kvinna med medelinkomst och två barn inte bedöms ha råd att köpa en lägenhet med tre rum och kök efter en separation i någon av de 25 största kommunerna i Sverige. Män i samma situation bedöms kunna göra detta i sju av kommunerna. Bland boende i en hyresrätt anger en dubbelt så hög andel av kvinnorna än männen att de inte skulle ha råd att behålla sin bostad vid en separation (28 procent jämfört med 14 procent).

Den kraftiga prisuppgången för bostäder det senaste året har dessutom förstärkt klyftan mellan kvinnor och män på bostadsmarknaden ytterligare. Trots att kommunen inte har ensam rådighet att påverka utvecklingen vad gäller inkomstskillnader och dess konsekvenser för kvinnors och mäns möjligheter på bostadsmarknaden, är kunskapen om ojämställdhet viktig för att kunna anpassa det arbete som görs inom ramen för kommunens bostadsförsörjningsansvar.

Mål och resultat

6. Jämställdhet

Kvinnor, män och icke-binära ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv

Delmål	Bedömning
6.1 Likvärdig lön I Lunds kommun ska likvärdigt arbete ge likvärdig lön.	 Kommer att klara målet
6.2 Våld i nära relationer I Lunds kommun ska ett verkningsfullt förebyggande arbete mot våld i nära relationer vidareutvecklas.	 Osäkert
6.3 God kunskapsnivå Lunds kommun ska ha en god kunskapsnivå och metodutveckling inom jämställdhet.	 Kommer att klara målet

Näringslivsprogram

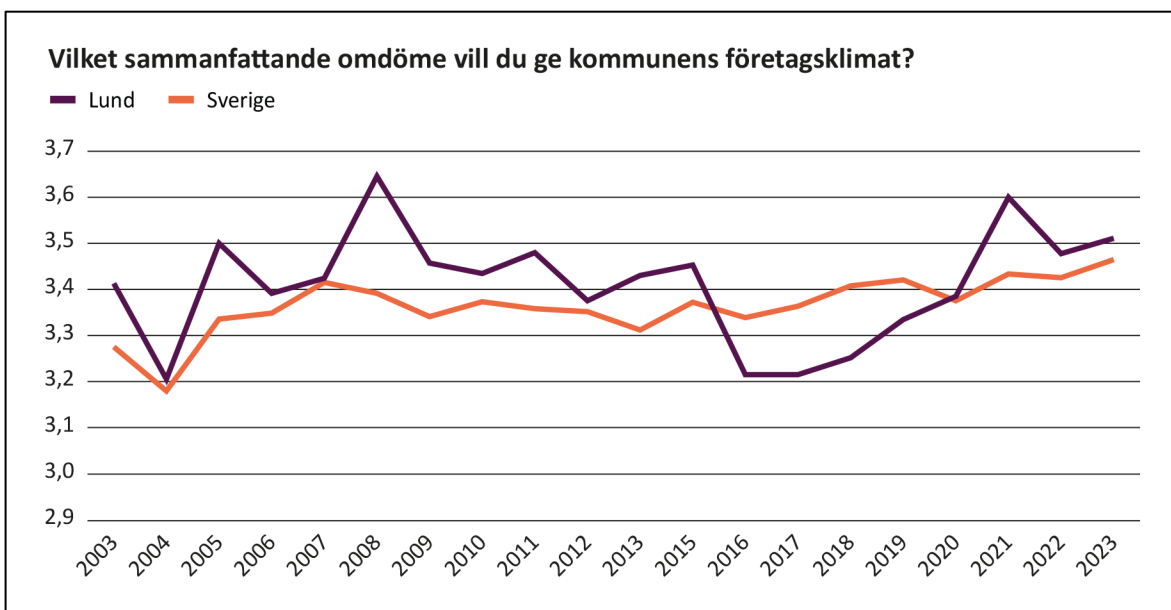
Syftet med Näringslivsprogrammet är att tydliggöra Lunds samlade arbete för näringslivet och att skapa goda förutsättningar att starta, driva och utveckla företag i hela Lunds kommun. Målen i programmet är strukturerade i sju prioriterade områden, och gäller från 2022 till 2030. Arbetet ger bäst resultat om det sker i samverkan och i dialog med näringslivet och andra aktörer i samhället, som till exempel universitetet, grannkommuner och regionen. Arbetet behöver bedrivas lokalt, nationellt och internationellt. De 32 delmålen i näringslivsprogrammet är relativt nyligen antagna och har inte bedömts var för sig på samma sätt som delmålen i program för social hållbarhet och LundaEko. Under 2023 antogs en handlingsplan för att konkretisera genomförandet av Näringslivsprogrammet.

Prioriterat område - Service och bemötande

Ett positivt näringslivsklimat är en förutsättning för att näringslivet ska fortsätta att välja att stanna, utvecklas och etablera sig i Lund. Det ska vara enkelt att driva företag i Lund. Det är utgångspunkten för alla kommunens kontakter med företagen. Alla möten ska präglas av ett positivt bemötande, kunden ska vara i fokus och det ska finnas god kunskap om vad kommunen kan erbjuda till företagen. Det är viktigt att även små och medelstora företag ges rimliga möjligheter att delta i kommunens inköp och upphandlingar. Lunds kommun ska agera rättssäkert, effektivt och proaktivt i kontakterna med näringslivet. En fungerande dialog mellan kommunen och näringslivet är grundläggande för ett positivt näringslivsklimat.

Händelser från året

Arbete för förtroendevalda och tjänstepersoner gällande attityder till, och förståelse för, företagens förutsättningar har bland annat genomförts genom att plan för implementering av utbildningsinsatser för tjänstepersoner kring service och bemötande gentemot näringslivet är framtagen. Vidare har det, vid den årligen återkommande rapporten om företagsklimat INSIKT/Lokalt företagsklimat, gjorts en analys av Lunds kommuns resultat och en årlig analysdialog med respektive förvaltning genomfördes under april till maj.

Figur: Drygt 150 företag har svarat på en enkät om företagsklimat i Lund. Sedan 2020 har företagen i Lund varit mer nöjda än genomsnittet i Sverige.

När det gäller att kommunicera den kommunala organisationens uppdrag och förutsättningar kan upphandlingsenhetens arbete med att tillhandahålla information till företagen i syfte att utbilda och sprida kunskap om Lunds kommuns upphandlingar lyftas.

Beträffande utveckling av tydliga och enkla kontaktvägar in i den kommunala organisationen har under 2023 konceptet med företagslotsen vidareutvecklats. Detta genom pilotverksamhet "Företagslots – specialistgrupp" som testats kopplat till arbetet med Västerbro. Pilotverksamhet pågår från november 2023 till februari 2024.

Utmaningar och möjligheter

När företagare får tycka till ger de fortsatt gott omdöme till kommunens företagsklimat och till kommunens service i myndighetsutövningen.

Det visar resultatet i Sveriges kommuners och regioners årliga undersökning "Öppna jämförelser INSIKT". Som helhet får Lunds kommun kundnöjdhetsindex (NKI) 74 på en hundrageradig skala, där NKI 70 eller mer motsvarar ett gott betyg och NKI 80 en mycket hög kundnöjdhet. Årets resultat är fyra enheter bättre än förra årets resultat NKI 70. Lunds kommun placerar sig på plats sju jämfört med kommunens fjorton jämförelsekommuner. När det gäller de specifika delfrågorna i undersökningen får kommunen mycket ros när det gäller kommunens attityd i myndighetsutövningen och förmåga att hålla överenskomna tidsramar. Mest ris får kommunens webbinformation och information om processen och rutinerna för ärenden.

Mål och resultat

1. Service och bemötande

I Lund är det enkelt att driva företag.

Delmål
1.1 Förtroendevalda och tjänstepersoner arbetar aktivt med attityder till, och förståelse för, företagens förutsättningar. Den kommunala organisationens uppdrag och förutsättningar kommuniceras på ett tydligt sätt till näringslivet
1.2 Konsekvenser för näringslivet analyseras i de kommunala beslut som har påverkan på företag och dess förutsättningar.
1.3 Alla kontakter med näringslivet präglas av en effektiv och rättssäker myndighetsutövning, en hög servicenivå och ett gott bemötande
1.4 Näringslivet erbjuds tydliga och enkla kontaktvägar in i den kommunala organisationen. I så stor utsträckning som möjligt ska digitala verktyg användas.
1.5 Kommunen arbetar aktivt och löpande med att se över och genomföra regelförenklingar i syfte att stärka kommunens näringslivsklimat

Prioriterat område - Attraktivitet

Lunds kommun är en självklar medpart på den offentliga arenan i näringslivsarbetet och arbetar aktivt tillsammans med andra aktörer för att förbättra näringslivsklimatet i Lund.

Det är regioner snarare än kommuner som konkurrerar om kompetens och kapital. Lund är en av tillväxtmotorerna i Skåne och Lunds attraktivitet är avgörande för Skåne. Till exempel är det Lund och Malmö som tillsammans står för 40 procent av arbetstillfällena i Skåne. Lund gynnas av att regionen som helhet är attraktiv, vilket i sin tur gynnas av ett gott och proaktivt samarbete såväl regionalt med Malmö som gränsregionalt, men även internationellt. Lund ska vara en plats som är attraktiv att verka och bo i samt besöka. Lunds kommun behöver leverera en god samhällsservice och på ett aktivt sätt förmedla berättelsen om Lund som en attraktiv kommun. Lunds kommun ska ta en roll som ledare. Regionalt, nationellt och internationellt.

Händelser från året

När det gäller arbetet med att förmedla berättelsen om Lund och den utveckling kommunen befinner sig i, sker detta i samspel med Lunds näringsliv bland annat genom de fyra näringslivsfrukostar "God morgon Lund och den Näringslivsdag med tillhörande Näringslivskväll, som kommunen arrangerar. Kommunen har även värdskap vid genomförandet av "30-gruppens" återkommande möten. Vidare vidmakthålls kontaktytorna genom kontinuerligt genomförda företagsbesök och närvaro vid de affärs- och företagarnätverk som Lund erbjuder. Här bör även lyftas pågående arbete med Citysamverkan, där det under 2023 nyanställdes såväl Cityutvecklare som Citysamordnare.

Som exempel på hur Lunds kommuns näringslivsarbete präglas av långsiktighet i planeringen och tydlighet i besluten, kan nämnas det Feedbackforum som genomfördes för att få återkoppling från Lunds näringsliv kring arbetet med att ta fram en handlingsplan till Näringslivsprogrammet. I augusti 2023 träffades ett fyrtiotal aktörer med bred representation från Lunds näringsliv för gemensam information och diskussion.

Utmaningar och möjligheter

Genom Lunds modell för främjarsystem på entreprenad tillhandahålls en innovationsfrämjande miljö där idéer får möjlighet att utvecklas. Under 2023 arbetades det vidare med att finna former för bättre uppföljning och dialog med de olika främjaraktörerna.

Mål och resultat

2. Attraktivitet

Lund är en attraktiv plats att verka och bo i, samt att besöka.

Delmål
2.1 Berättelsen om Lund och den utveckling kommunen befinner sig i tas fram gemensamt med kommunens näringsliv.
2.2 I Lund tillhandahålls innovationsfrämjande miljöer där idéer får möjlighet att utvecklas.
2.3 En bra och trygg stadsmiljö i staden och tätorterna säkerställs för såväl företag som invånare. Kontaktvägarna för företag kring frågor om stadsmiljö är tydliga, och det lokala näringslivet involveras i trygghetsskapande åtgärder.
2.4 Lunds kommun är en drivande aktör i lokala, regionala och internationella samarbeten för att stärka arbetsmarknadsregionens attraktivitet.
2.5 Lunds kommuns näringslivsarbete ska präglas av långsiktighet i planeringen och tydlighet i besluten
2.6 Lunds kommun är en kommun där de kreativa och kulturella näringarna startas, utvecklas och växer.
2.7 Lunds kommun är också drivande för att Lund ska vara platsen dit dessa näringar söker sig för att ta nästa steg i sin utveckling

Prioriterat område - Hållbar tillväxt

Goda förutsättningar för företagande är avgörande för en social, ekologisk och ekonomisk hållbar utveckling. Nya lösningar på samhällsutmaningarna skapas genom innovation och omställning inom samtliga tre hållbarhetsdimensioner. Ett gott näringslivsklimat i hela kommunen bidrar till arbetstillfällena, till trygga och levande stadsdelar och till ett mer inkluderande samhälle. Lund ska därför vara en plats som erbjuder goda möjligheter för fler att starta företag, för befintliga företag att stanna kvar och växa, samt för nya etableringar. Lund ska också vara en grogrund för innovationer som främjar en hållbar utveckling och underlättar grön omställning. Det skapar sammantaget ett företagsklimat som främjar en hållbar utveckling och möjliggör för kommunen att nå klimatmålen.

Händelser från året

Under 2023 tillsvidareanställdes en näringslivsutvecklare med uttalad ambition att möta de tillväxt- och utvecklingsbehov som finns i kommunens östra delar samt på landsbygden. Redan fint etablerade relationer till befintliga företagarnätverk kunde därmed vidmakthållas och vidareutvecklas. Vidare togs det fram koncept för och genomfördes Byaveckor i såväl Veberöd som Genarp. De två prototyp-byaveckorna är genomförda och utvärderade och ligger till grund för fortsatta byaveckor under 2024.

För att främja insatser inom grön omställning och tillväxt utvecklades under 2023 strukturerad samverkan med näringslivet med fokus på grön omställning och med livsmedelsbranschen kring hållbar livsmedelsproduktion.

I arbetet med att utveckla och främja tillväxten av sociala företag och organisationer har det under året pågått olika aktiviteter. Arbetet med besök hos sociala företag och organisationer och ett inkluderingsprojekt för socialt entreprenörskap har avslutats under året. Bland pågående aktiviteter kan nämnas ett pilotprojekt gällande upphandling med social hänsyn och nätverksträffar med sociala organisationer.

Mål och resultat

3. Hållbar tillväxt

Lund arbetar för att ge goda förutsättningar för företagande och bidrar till en hållbar tillväxt.

Delmål
3.1 Antalet investeringar och etableringar ökar till följd av ett proaktivt investerings- och etableringsarbete.
3.2 Företag som vill etablera sig i, eller omlokalisera sig i kommunen, möts av en tydlig och tillmötesgående serviceprocess inom hela den kommunala organisationen
3.3 En central funktion för lokal näringslivsutveckling tillhandahålls för att möta de tillväxt- och utvecklingsbehov som finns i kommunens östra delar samt på landsbygden.
3.4 Lunds kommun arbetar aktivt med att främja insatser inom grön omställning och tillväxt.
3.5 I Lunds kommun främjas socialt företagande och social innovation.

Prioriterat område - Innovationskraft

Lunds näringsliv är kunskapsintensivt och innovationsdrivet. Det ger Lunds kommun särskilda förutsättningar för att vara testarena för utveckling av ny teknik, nya processer och affärsmodeller som kan lösa framtidens samhällsutmaningar. Lunds kommun ska stödja innovationskraften hos företagen och skapa förutsättningar för innovation. Inom de kommunala verksamheterna ska vi vara öppna för innovationer.

Händelser från året

Här kan lyftas arbete med att genom prioriterade projekt främja socialt företagande och social innovation. Detta har bland annat skett genom intern samverkan för upphandlingar med sociala hänsyn och extern samverkan genom nätverksträffar. Vidare har stimulansåtgärder för arbetsintegrerat socialt företagande och språkin introduktion för unga entreprenörer genomförts.

Medverkan i utvecklingen av Lund Innovation District är ett exempel på arbete för att skala upp effekter tillsammans med andra aktörer på såväl regional, nationell som internationell nivå. Det är ett arbete som startades upp under 2023 och som kommer att intensifieras under 2024 och då även inbegripa näringsliv kopplat till samhällsbyggnadsprocessen.

Utmaningar och möjligheter

Delaktighet i CoAction Lund bidrar till att vidmakthålla Lunds kommun som internationell test- och demonstrationsmiljö för samhällsutmaningar. Här räknas även samarbetet med Future by Lund in.

Mål och resultat

4. Innovationskraft

Lund stärker näringslivets förutsättningar för innovation.

Delmål
4.1 I Lunds kommun initieras, utvecklas och samordnas strategiska samverkansprojekt där kompetenser korsbefruktas. Aktivt arbete bedrivs för att skala upp effekter tillsammans med andra aktörer på såväl regional som nationell och internationell nivå.
4.2 Lunds kommun är en internationell test- och demomiljö för hållbara lösningar på samhällsutmaningar.
4.3 I Lund stöttas nyföretagande och utveckling av små och medelstora företag i hela kommunen. Så långt det är möjligt sker detta arbete i samverkan med externa aktörer.

Prioriterat område - Kompetensförsörjning

En av de viktigaste förutsättningarna för ett konkurrenskraftigt näringsliv i Lund som fortsätter att utvecklas är tillgången till arbetskraft med relevant kompetens. För att säkra den framtida kompetensen ska Lunds kommun arbeta aktivt med att identifiera och tillvarata den kompetens som redan finns i kommunen. Lunds kommun ska bidra till att attrahera kompetens som finns nationellt och globalt i samarbete med andra regionala aktörer, när det anses vara avgörande för att lyckas. Lund ska vara en del av en attraktiv region för arbetskraft.

Händelser från året

Genom utvecklat samarbete med International Citizen Hub tillvaratas och attraheras internationell kompetens. Detta kommer att växlas upp avsevärt under 2024 genom gemensam Interreg-ansökan tillsammans med bland annat Ideon och Medicon Village samt aktörer på den danska sidan.

När det gäller arbetet med att främja ungt entreprenörskap kan nämnas att en ungdomscoach etablerats och samverkansinsatser med medel från Region Skåne, höstlovsprogram i samverkan med främjarsystem och nätverksträff för UF-lärare och berörda lärare har genomförts. Vidare tecknades under 2023 ett nytt samverkansavtal med såväl UF Skåne som VentureLab. Tillsammans med tidigare återkommande aktiviteter etablerades under 2023 ett årshjul med påsklovsprogram, sommarlovsentreprenörer (med tillhörande storträff i juni) och ett höstlovsprogram.

När det gäller arbetet med att säkerställa att det finns en god kompetensförsörjning i kommunen genom yrkesutbildningar i privat regi och samverkansinsatser för att matcha utbud och efterfrågan i näringslivet, har 2023 bland annat inneburit genomförande av digital träff för verksamma inom yrkesvägledning. Cirka 50 personer deltog och fem utbildningsanordnare berättade om sina utbildningar. I november genomfördes en kick-off för YH-Lund där ett femtiotal arbetsgivare och utbildningsanordnare deltog. Vidare presenterades under 2023 YH-Lunds arbete under ett möte med Malmö-Lund Regionens kommundirektörsgrupp och näringslivsgrupp.

Mål och resultat

5. Kompetensförsörjning

Lund tillvaratar och attraherar kompetens.

Delmål
5.1 Lunds kommun stöttar aktivt utvecklingen av Lunds universitet.
5.2 Lunds kommun tillvaratar och attraherar internationell kompetens och stöttar initiativ som stärker den internationella gemenskapen i kommunen.
5.3 Dialog och samarbete präglar det interna såväl som det externa samarbetet med kompetensförsörjningsfrågor.
5.4 Lunds kommun samarbetar med regionala och gränsregionala aktörer för att attrahera efterfrågad kompetens till arbetsmarknadsregionen.
5.5 Samarbetet mellan näringsliv och skola främjas som ett led i att tillgodose näringslivets långsiktiga kompetensbehov och minska arbetslösheten på sikt.
5.6 Lunds kommun säkerställer att det även finns en god kompetensförsörjning i kommunen genom yrkesutbildningar.

Prioriterat område - Markberedskap och goda fysiska förutsättningar

Lund är i en expansiv fas med forskningsanläggningen MAX IV, spårvägen och forskningsanläggningen ESS. För att underlätta för näringslivets utveckling och etablering av företag behöver det finnas lokaler i rätt lägen. Verksamhetsmark ska erbjudas utifrån näringslivets behov och för att stärka kommunens utveckling till en hållbar kommun.

Händelser från året

Näringslivsperspektivet har integrerats i framtagning av Översiktsplan 2050 och bland annat har perspektiv bevakats för att utveckla orterna utanför centralorten Lund och Lund Innovation District.

För att värna näringslivets perspektiv i ett regionalt sammanhang, när det gäller verksamhetsmark, har Malmö-Lund regionen under 2023 etablerat en gemensam rutin vid etableringsförfrågningar där den tillfrågade kommunen ej har möjlighet att ta emot förfrågan. En gemensam "lotsfunktion" gör att förfrågan slussas vidare till den kommunen i Malmö-Lund regionen som har möjlighet att ta emot aktuell etablering. Tillsammans med Region Skåne (Invest in Skåne) har Malmö-Lund regionens näringslivsgrupp tagit fram ett gemensamt värdeerbjudande för hela regionen.

Insatser har gjorts för att tillvarata näringslivets perspektiv och önsknings i framtagandet av utvecklingsplaner för olika områden och för att möjliggöra stadsomvandling. Det har berört samhällsbyggnadsprojekt som:

- Brunshög - hjälp att etablera företagnätverk
- Västerbro - pilotverksamhet
- Dalby Centrum - bidra med näringslivsperspektiv
- Ideonprogrammet - stödja projektledare
- Förtättningsprojekt för Gastelyckan/Hasslanda

Mål och resultat

6. Markberedskap och goda fysiska förutsättningar

Hela Lund ska leva och utvecklas. Lund erbjuder bra lokaler och verksamhetsmark i rätt lägen.

Delmål
6.1 Näringslivsperspektiv integreras så tidigt som möjligt i kommunens plan- och utvecklingsprocesser.
6.2 När utveckling av ytor sker nära eller i Lunds verksamhetsområden tas hänsyn till näringslivets förutsättningar.
6.3 Lunds kommun arbetar strategiskt och intensifierat med att öka antalet arbetsplatser, i synnerhet i kommunens östra delar, i översiktsplanens målområden, kommunens verksamhetsområden och i områden som domineras av bostäder.

Prioriterat område - Infrastruktur och tillgänglighet

Lund har en stolt infrastrukturhistoria. Det första tåget i Sverige körde mellan Malmö och Lund och den första motorvägssträckan i Sverige lades mellan Lund och Malmö. Lunds station är Sveriges tredje största. Framöver ska Lunds kommun fortsätta att stärka sin position ytterligare med en väl fungerande infrastruktur för företag och människor, såväl inom kommunen och regionen som internationellt. Kastrups flygplats och Malmö Airport är av stor vikt för Lunds näringsliv och den framtida nya stambanan är viktig för att Lund ska kunna fortsätta att utvecklas.

Händelser från året

Sedan slutet av 2023 finns fyra järnvägsspår på sträckan mellan Lund och Malmö. De nya spåren innebär en ordentlig kapacitetsökning på sträckan, från 460 till 650 tåg per dygn. I Lund har en pågatågstation på Klostergården byggts. Här kommer fyra till sex tåg att stanna varje timme. Kapacitetsökningen har stor betydelse för näringslivet i Lund och förbättrar pendlingsmöjligheterna i regionen.

Det är Trafikverket som har byggt stationen och Lunds kommun är beställare och medfinansier. Bygget omfattar själva stationen och området runt omkring. Trafikverkets bygge av fyra spår från Flackarp in till Klostergården i Lund startade i april 2020.

Utmaningar och möjligheter

I Svenskt Näringslivs företagsklimatundersökning "Lokalt företagsklimat" placerar sig Lunds kommun väl när det gäller infrastruktur. Lundaföretagarna ger högt betyg till kommunens mobilnät och bredband, vägnät, tåg- och flygförbindelser samt tillgång till arbetskraft med rätt kompetens. På dessa områden är Lunds betyg fortsatt över genomsnittet i regionen och riket.

Mål och resultat

7. Infrastruktur och tillgänglighet

Lund har en välfungerande infrastruktur och god tillgänglighet.

Delmål
7.1 Lunds kommun verkar för effektiva och hållbara resor med alla trafikslag inom både kommunen och arbetsmarknadsregionen.
7.2 Omställningen till smart stad stöts genom att tillvarata digitaliseringens möjligheter.
7.3 Lund stärker ytterligare sin position som en av Sveriges viktigaste knutpunkter för resurseffektiva och klimatsmarta transporter.

Relaterade styrande dokument

Programmen för ekologisk hållbar utveckling, näringsliv och social hållbarhet ger mål och riktning för en hållbar utveckling. I ett antal olika styrdokument definieras strategier och åtgärder för hur målen i programmen ska nås. I årets hållbarhetsredovisning presenteras några av styrdokumenterna och arbetet med dem närmare.

Handlingsplan mot alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar

Lunds kommuns handlingsplan mot alkohol, narkotika, doping, tobak och spel om pengar (ANDTS) ska främja rätten till hälsa, säkra resultat inom området och förtydliga det delade ansvaret. Handlingsplanen beslutades av kommunstyrelsen i juni 2023 och är giltig till och med 2025. Aktiviteterna i planen är indelade under de tre insatsområdena Tillgången till ANDTS ska minska, Barn och unga ska särskilt prioriteras i det förebyggande arbetet och Ett brett förebyggande arbete med ett livstidsperspektiv.

Viktiga händelser från året

Under året har Lund deltagit i Länsstyrelsen Skånes tre projekt inom ramen för "Skåne tillsammans mot narkotika": Öppna drogscener, Tidig upptäckt och Unga vuxna.

I det förstnämnda har två öppna drogscener i centrala Lund identifierats. En öppen drogscen är en geografisk plats där bruk och försäljning av narkotika sker offentligt och uppfattas som problematiskt av myndigheter och/eller allmänheten. De öppna drogscenerna spelar inte enbart en central roll som brottsplats för narkotikabrott. De är även platser där unga personer riskerar att etablera missbruk av narkotika samt kontakter som riskerar att förstärka en kriminell livsstil. Platserna genererar även otrygghet för allmänheten och näringsidkare. För att komma åt denna problematik har Länsstyrelsen Skåne initierat samverkan mellan sex skånska kommuner, polisen, Region Skåne (kollektivtrafiken) och forskare. Arbetet har resulterat i ökad kunskap och gemensamma insatser för att komma till rätta med problematiken. Resultatet av arbetet utvärderats av Malmö universitet och kommer att presenteras under 2024.

Arbetet med att ge målgruppsanpassad kompetensutveckling och stöd till medarbetare och chefer inom ANDTS samt till studentnationer och nöjeslivet i Lund har också fortsatt. Dessutom har ett flertal kommunikationsinsatser till både vårdnadshavare och barn och unga genomförts. Ett exempel är spridningen av en film som beskriver vilket stöd Maria-mottagningen Mellersta Skånes kan ge till unga som har problem med alkohol eller andra droger samt deras föräldrar och närstående.

Utmaningar och möjligheter

Utmaningarna inom det ANDTS förebyggande arbetet framöver är nära sammankopplade med omvärldens utmaningar. En fortsatt ökande kokaininförsel över Sveriges gränser samt ett ökat användande av syntetiska cannabinoider, i kombination med psykisk ohälsa hos unga är några av utmaningarna. Kombinationen av en hög tillgänglighet på droger i samhället och en stor grupp unga med ett dåligt psykiskt mående gör det förebyggande ANDTS arbetet fortsatt viktigt på alla nivåer.

Arbetet i enlighet med ANDTS-planen är prioriterat av berörda aktörer, av Lunds kommun genom kommunfullmäktiges mål om trygghet samt kommunstyrelsens nya Trygghetsberedning.

Plan för klimatneutralt byggande

Lunds kommuns plan för klimatneutralt byggande och anläggning syftar till att tydliggöra hur kommunen ska arbeta för att minska klimatpåverkan inom byggnation och anläggning. Planen antogs 2023 av kommunfullmäktige och gäller till 2027.

Utgångspunkt för planen är att projekt som färdigställs år 2025 ska nå en halvering av klimatpåverkande utsläpp, jämfört med nuläget. Projekt som färdigställs år 2030 ska bli klimatneutrala, vilket uppnås genom att utsläppen minskar så långt möjligt under hela livscykeln och att resterande utsläpp kompenseras på ett långsiktigt och verifierat sätt.

En kick-off och inspirationsdag för klimatneutralt byggande hölls i augusti. Under hösten har mycket fokus lagts på att skapa en bättre förståelse för hur nuläget ser ut för klimatpåverkan från byggande och anläggning.

Framgångar och utmaningar

I stadsbyggnadsprocessen inkluderas frågan tidigt. I samrådsförslaget till översiktsplan vilar hela planen på att i första hand nyttja befintlig bebyggelse. I detaljplaner utforskas möjligheter att främja bevarandet av byggnader och föra dialoger med externa aktörer, för att påverka projekten åt rätt håll. Det är långa ledtider i planprocessen och svårt att ändra i efterhand. Vid nya detaljplaner lyfts frågan in tidigt, i äldre detaljplaner är möjligheterna att styra mer begränsade.

För byggnader beräknas klimatpåverkan numera i samtliga projekt och kravställning sker utifrån identifierade reduktionsmöjligheter. Även om projekt med uttalat klimatfokus visar på större reduktioner, upp till 40 procent utifrån Boverkets ramverk, är det fortfarande långt kvar till kommunens mål.

Slutsatser

Planen har satt sina spår i hur kommunens organisation ser på befintliga fastigheter med utökat fokus på bevarande och renovering framför rivning och nybyggnation. Grunden, stommen och klimatskalet står för huvuddelen av en byggnads klimatpåverkan. Det innebär att mycket är vunnet om rivning kan undvikas och omvandling och renovering premieras.

När det gäller pågående projekt som färdigställs från och med 2025 utforskas olika reduktionsmöjligheter. Det är osäkert om något projekt har förutsättningarna att nå målen, utan att projekten görs om från grunden eller att resultatet bli en avsevärd fördyring. När det gäller projekt som befinner sig i tidigt skede eller som ej har påbörjats är förutsättningarna bättre. Det är i dagsläget för tidigt att säga vilken grad av måluppfyllnad som är möjlig att nå och det kan variera stort mellan olika typer av projekt.

Klimatfärdplanerna är i gång för samtliga berörda bolag och nämnder. Det är många frågetecken som behöver rätas ut och mer stöd, resurser och tydligare prioritering önskas generellt från byggande förvaltningars sida. Ett stort antal projekt klimatberäknas för närvarande och framåt, både uppförda, påbörjade och kommande. Ökat fokus på masshanteringen och bättre massbalans inom kommunen och exploateringsområden är en viktig fråga som har fått ökade resurser senaste året.

Ramverk för balansering och kompensationsstrategier behöver tas fram och kommer att vara en av nyckelfaktorerna för långsiktig måluppfyllnad.

Plan för att förebygga och bekämpa våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål

Planen syftar till att främja rätten till ett liv fritt från våld och förtryck i Lunds kommun. Att förebygga och bekämpa våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel ingår i regeringens jämställdhetspolitiska mål och är en angelägen fråga för Lund.

Framgångar, utmaningar och effekter

Sedan planen antogs av kommunfullmäktige i juni 2023 har genomförandet av aktiviteterna planerats och ett stort antal aktiviteter har redan genomförts inom alla tre områden.

Det finns en stor och ökad efterfrågan på utbildningar om våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel i kommunen. Ett exempel är en utbildning på gymnasieskolorna som tydliggör skolans ansvar gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Ett annat är utbildning och implementering av metoden Mentorerna för våldsprevention inom kommunens fritidsverksamhet. Utbildningen består av övningar med ungdomar i verksamheten och kunskapshöjande insatser för personal. En effekt av utbildningarna har varit att fler invånare har fått rätt stöd och hjälp, genom att personal i högre grad uppmärksammar våld. En annan effekt av utbildningarna har varit att fler medarbetare känner till och efterfrågar konsultation av kommunens samordnare vid ärenden som rör våld, heder eller prostitution.

En utmaning är att kommunens service inte når alla grupper i befolkningen likvärdigt. Vissa grupper såsom kvinnor och män som lever i en hederskontext, ungdomar som utsätts för våld i nära relationer, personer som är nyanlända i Sverige samt HBTQ-personer, når kommunen i lägre utsträckning med sina ordinarie verksamheter. Här blir riktade förebyggande insatser som Bygga broar och Kärleken är fri samt samarbetet med Kvinnojouren och Tjej- och transjouren i Lund av särskilt stor vikt. Samverkan har bidragit till att parterna kan hänvisa stödsökande till varandras verksamheter och därmed stärka invånarnas rätt till ett liv fritt från våld.

Modellen Bygga broar som fokuserar på att förebygga hedersrelaterat våld och förtryck på förskolan kommer under 2024 att utökats och även innefatta grundskolan upp till årskurs tre. En effekt av arbetet är att pedagogerna känner sig tryggare i samtalen med vårdnadshavarna kring bland annat heder, jämställdhet och våld.

Arbetet mot prostitution och människohandel har vidareutvecklats under 2023. I arbetet ingår polisen, räddningstjänsten, Svenska kyrkan, Diakonicentralen, Kvinnojouren, Tjej- och transjouren, Lunds universitet, fastighetsägare, hotell samt flera kommunala verksamheter. Den ökade kunskapen och samverkan har bland annat resulterat i att polis och kommunen fått del av tips om sexköp som lett till gemensamma insatser mot sexköp i Lund. Under 2023 har även ett nätverk för kvinnor som arbetar på thaimassagesalonger startat, eftersom det är en särskilt utsatt bransch. Nätverket har varit välbesökt och syftat till att öka kvinnornas kunskap om prostitution och människohandel samt till att informera om vilken hjälp som finns att få.

Utemiljö vid förskolor och skolor

Utemiljö vid förskolor i Lunds kommun – Råd och riktlinjer antogs av kommunfullmäktige 2018 och har inget slutdatum. Riktlinjer för utemiljö vid skolor i Lunds kommun antogs av kommunstyrelsen 2022 och gäller till 2026 års utgång. De har tagits fram för att ha kommungemensamma riktlinjer avseende storleken och innehållet på förskole- och skolgårdar, i förhållande till antalet barn och elever. Riktlinjerna baseras till stor del på forskning kring barns utemiljöer och vägledning från bland annat Boverket, med ett stort fokus på barnets bästa och på långsiktig hållbarhet. Riktlinjerna ger bättre förutsägbarhet av vad som förväntas av utemiljön vid förskolor och skolor och visar på en gemensam ambition. Gårdarna, som ska ha en stor andel grönska, ska bland annat ge möjlighet för barn och elever att kunna leka, vara fysiskt aktiva, utmana sig själva, återhämta sig och vara delaktiga i pedagogisk aktivitet. Som hjälp till att bedöma de kvalitativa delarna i utemiljöerna har två verktyg tagits fram; lekvärdesfaktor för utemiljön vid förskolor och skolgårdsfaktor för utemiljön vid skolor och fritidshem.

Användning av riktlinjerna

I samband med detaljplanering och bygglovsgivning har riktlinjerna börjat implementeras redan under framtagandet av riktlinjerna. I de flesta detaljplaner där förskolor eller skolor ingått de senaste åren har ambitionen i riktlinjerna nåtts eller varit mycket nära. Det har också varit ett stöd vid bedömning av utemiljön vid bygglov för skolor och förskolor.

Riktlinjerna används även som ett underlag vid bedömningar av lokalbehov och fördelning av barn och elever i befintliga förskole- och skolverksamheter. Vid nyanläggning och upprustning av gårdar används riktlinjerna inklusive lekvärdesfaktor och skolgårdsfaktor som ett viktigt underlag vid prioritering och utformning. Riktlinjerna har bidragit positivt till större andel gröna gårdar med ett mer varierat innehåll och mer kvalitativa utemiljöer.

Samverkan

I Lunds kommun finns en lång tradition av att samarbeta över förvaltningsgränserna kring barns utemiljöer. I samband med framtagandet av riktlinjerna intensifierades samarbetet. Naturskolan har en viktig funktion som kunskapsspridare om vad som är bra utemiljö för barn och hur utemiljön kan användas i lärandet. Fortsatt samverkan behövs kring barns utemiljöer generellt och förskole- och skolgårdsmiljöerna specifikt.

Slutsatser

Riktlinjerna har bidragit till en mer enad syn inom kommunen kring vad som ger god kvalitet i utemiljön vid Lunds kommuns förskolor och skolor och vilken storlek som krävs för att uppnå kvalitet.